

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
MENŲ FAKULTETAS
DIZAINO KATEDRA

magistro darbas

ŠIAULIŲ M. DAINŲ PARKO KOMPLEKSINIS ĮRANGOS PROJEKTAS

**DAINŲ PARKO PLANAS
MAŽOJI ARCHITEKTŪRA
VIZUALINĖ INFORMACIJA
EKSTREMALIAUS SPORTO AIKŠTELĖ I
EKSTREMALIAUS SPORTO AIKŠTELĖ II**

Magistrantė: **Aurelija Žalalytė**

Vadovas: Prof. **Giedrius Šiukščius**

Šiauliai 2006

SANTRAUKA

„Šiaulių m. Dainų parko kompleksinis įrangos projektas. Dainų parko planas. Mažoji architektūra. Vizualinė informacija. Ekstremalaus sporto aikštelė I. Ekstremalaus sporto aikštelė II“ magistro darbo autorė – Šiaulių Universiteto Menų fakulteto Dizaino katedros magistratūros studentė Aurelija Žalalytė. Darbo vadovas – Šiaulių Universiteto Dizaino katedros vedėjas, profesorius Giedrius Šiukščius.

Šiame magistro darbe pristatomas Dainų parko, Šiaulių miesto rekreacinės zonos rekonstrukcijos projektas. Pateikiami projektai ir siūlymai kaip sėkmingai šiuolaikiškai sutvarkyti viešąją miesto zoną, sukurti multifunkcinį pramogų ir poilsio parką. Darbo idėja: minimalistinis parkas - maksimaliai pritaikyta žmogui laisvalaikio zona.

Darbe ypatingai pabrėžiama parko reikšmė ir funkcija šiuolaikinėje urbanistinėje erdvėje bei estetinės parko pusės svarba miesto viešųjų erdvių tvarkyme. Siūlomos naujos miestui idėjos bei jų įgyvendinimo būdai. Projektuose pateikiamų objektų medžiagos ir technologijos yra realiai pritaikomos ir įgyvendinamos.

Magistro darbe pristatoma 10-14 planšetų (brėžinių ir vizualizacijų) kolekcija ir parko plano, landšafto, pagrindinių parko objektų ir elementų maketai mastelyje.

SUMMARY

“A Complex Equipment Project of Šiauliai City Dainai Park. The plan of Dainai Park . Small-scale architecture of the park . Information system of the park. A playing-field for extreme sports I. A playing-field for extreme sports II” an author of this master thesis is a student of Šiauliai University, Art Faculty, Design department Aurelija Žalalytė. Profesor Giedrius Šiukščius.

This Master thesis is about Šiauliai City Dainai Park reconstruction project. Here is an offer how it is possible to manage this park in a different, modern way. The idea of the work: minimalism in the park for a maximum of comfort for the people. Here solved the questions about importance and function of contemporary park, the esthetical side of park in a public urban space. All solutions, given in a project is real and possible to use.

TURINYS

I. Įvadas. Darbo objektas - Dainų parko kompleksinis įrangos projektas:	
1. darbo problema;	1psl.
2. darbo aktualumas;	2psl.
3. tikslai ir uždaviniai;	4psl.
4. darbo bazė: metodologija; metodika; strategija;	6psl.
5. rezultatų naujumas;	7psl.
6. teorinis ir praktinis darbo reikšmingumas;	8psl.
II. Dainų parko kompleksinio įrangos projekto koncepcija:	
- pagrindinės teorijos;	11psl.
- terminų aiškinimas;	29psl.
III. Dainų parko kompleksinio įrangos projekto analizė:	
- Parko plano ir landšafto reljefo analizė.....	18psl.
1. Parko zonos;	
2. Pagrindinių parko objektų išdėstymo schema;	
3. Parko takų sistema:	
a) pagrindiniai asfaltuoti takai;	
b) bėgimo takai;	
c) pėsčiųjų takai;	
- Parko mažosios architektūros elementų ir jų stilistikos analizė.....	21psl.
1. Suoleliai:	
a) Atvirų zonų suoleliai 3-5 vietų;	
b) Relaksacinių zonų suoleliai;	
c) Suoleliai su stogeliu;	
2. Šviestuvai:	
a) Aukšti šviestuvai (4,5m);	
b) Vidutinio aukščio šviestuvai (1m);	
c) Žemi šviestuvai (20 cm);	
d) Grindinio šviestuvai;	
3. 2-jų skirtingų stilistinių tipų šiukšliadėžės;	
4. Geriamo vandens šaltiniai;	
5. Gėlių klombos;	
- Parko vizualinės informacijos objektų analizė;.....	25psl.
1. Stendai parko planui;	
2. Rodyklės;	
3. Informaciniai stendai;	
4. Objektų ženklinimo sistema;	
- Parko ekstremalaus sporto aikštelių analizė:.....	27psl.
1. Platformos;	
2. Čiuožimo briaunos, borteliai, laipteliai;	
3. Rampos;	
4. Alpinizmo siena;	
IV. Išvados.....	37psl.
V. Siūlymai, diskusija.....	38psl.
VI. Literatūros sąrašas.	
VII. Priedai	

Šiuolaikinio, patrauklaus ir gyvo miesto vizija,- idėja, susidedanti iš daug atskirų sričių. Problemos, išskylančios tvarkant urbanizuotas XXI a. erdves nebėra tos pačios, kaip prieš pusę amžiaus, jos naujos ir reikalauja naujų, modernių sprendimo būdų. Šiuolaikinėje visuomenėje, visuotinio progreso ir gyvenimo tempo augimo laikais atsiranda susvetimėjimo rizika, urbanizacija nuasmenina, suniveliuoja miestus ir jų gyventojus. Bet ir dabar, šių dienų miestai gali kurti savo individualų veidą, įvesti gyvybės, visuomeninėse erdvėse miestų gyvenimo įtampa gali išnykti, jei sąmoningai bus pertvarkoma socialinė aplinka. Žmonės niūriai nuteikia betonas, asfaltas ir kieti pastatų paviršiai, neigiamai veikia triukšmas, oro užterštumas bei kiti miestui būdingi reiškiniai. „Dėl žalumos trūkumo žmonės patiria depresiją ir nori miestus palikti. Atviros plačios erdvės, žali laukai ir medžiai, esantys toli nuo modernaus gyvenimo erzelynės, veikia raminamai.“ (R.Rogers, A.Power „Mažos valstybės miestai“, 2004)

Šio magistro darbo objektas – Šiaulių m. Dainų parkas. Konkrečiai: Dainų parko landšafto reljefas, ekstremalaus sporto aikštynai, mažosios parko architektūros elementai ir parko ženklinimo sistema.

Parkas – tai sudėtingas gyvas gamtos ir žmogaus kūrinys. Jį sudaro žemės paviršių dengianti dirva, vandens telkiniai, želdinių deriniai, pastatai, įvairūs įrenginiai ir dekoratyviniai elementai (skulptūros ir pan.). **Miesto parkas** – visuomeninė erdvė, žalioji miesto zona, kurioje žmogus gali atitrūkti nuo miesto tempo, triukšmo, užterštumo, pabūti gamtoje, praleisti laisvalaikį. Žmonėms, gyvenantiems didmiestyje bei nuolatinėje darbinėje įtampoje parko reikšmė ir nauda akivaizdi,- kasdienybėje atitrūkę nuo gamtos jie bent parkuose kompensuoja gryno oro, sąlyčio su gamta trūkumą. Parko erdvė turi atspindėti tą nuotaiką, kurio žmogus labiausiai pasigenda, šiuolaikinis parkas dažnai turi ramybės saleles, nerūpestingumo aurą laisvalaikio zonose, gerai išvystytą sveikatingumo, sporto zoną. Kartu jis turi padėti atitrūkti nuo urbanizacijos, tempo, suteikti sąlygas žmogui kuo geriau praleisti laisvalaikį, duoti kuo didesnę fizinę ir dvasinę naudą.

(K. Jakovlevas – Mateckis „Miesto kraštovaizdžio architektūra“ 2003 m.)

Dainų parkas yra Šiaulių miesto Dainų mikrorajono žalioji zona, ribojama dviejų pagrindinių,- Tilžės ir Architektų, bei kitų dviejų, Gardino ir Aukštabalio gatvių. Eismo srantai šiame mikrorajone dideli, vyksta nuolatinis judėjimas tarp centrinės ir pietinės miesto dalies. Parką ne tik galima, bet ir reikia tvarkyti, prie besikeičiančio miesto veido

visai netinka užpelkėjusi ir krūmokšniais apaugusi teritorija, turinti itin dėkingą vietą miesto plane.

Parką verta tvarkyti, nes:

- Augančiame mieste trūksta sutvarkytų parkų, ypač pietinėje jo dalyje;
- Parkas yra patogioje vietoje miesto plane. Atsirastų galimybė organizuoti miesto šventes ne tik centrinėje dalyje.
- Parke yra daug vertingų medžių, tačiau netvarkomi želdynai ir landšaftas stelbia natūralius gamtinius privalumus.
- Parką riboja tokie objektai kaip Teniso kortai, prekybos centras, kurie jau yra traukos taškai. Parką būtų lengva pritaikyti ir aktyvaus ir pasyvaus poilsio mėgėjams, išplečiant įvairias funkcines zonas parko teritorijoje.

Miesto savivaldybės architektūros ir urbanistikos skyrius taip pat yra įtraukęs Dainų parką į tvarkytinų objektų sąrašą mieste. O Dainų parke būtina sutvarkyti landšaftą ir įvesti visus reikalingiausias jo komponentus, kad parkas taptų suteikiančia stilingumo miestui multifunkcine zona ir būtų visapusiškai pritaikytas gyventojų poreikiams.

Vienas svarbiausių parko komponentų yra *landšaftas* - gamtinių ir antropogeninių elementų kompleksas. Antropogeniniai elementai,- tai žmogaus sukurti objektai, tokie kaip keliai, gyvenvietės, želdynai, pastatai, vandens telkiniai ir pan. Šių elementų sudėtis ir ryšiai landšafte negali būti atsitiktiniai, nes jie susiformuoja iš tam tikrų formų elementų. Šio magistro darbo užduotis,- pateikti Dainų parko landšafto, želdynų, vandens telkinių formavimo projektą, patogiai išdėstyti įvairios veiklos zonas, išspręsti susisiekimo problemas. Kadangi šiuo metu Dainų parkas yra visiškai neliestas, jame daug nenaudingų užpelkėjusių plotų, krūmokšnių, netvarkomi melioracijos grioviai. Tačiau parko landšafto reljefas ir planas yra tik viena šio magistro darbo dalis.

Vienas svarbiausių antropogeninių elementų parke,- *mažoji architektūra, jos elementai*- kita magistro darbo dalis, kuri tarsi jungiamoji grandis suvienija pagrindinius parko objektus ir zonas su želdynais į vientisą ir harmoningą sistemą. Mažosios formos,- suolai, aptvarai, vazonai ir kt. – plačiai naudojamos miestų pėsčiųjų zonose, skveruose, parkuose bei aikštėse. Čia jos padeda spręsti trumpalaikio poilsio, judėjimo srautų reguliavimo, švaros palaikymo, transporto priemonių parkavimo problemas. Taip pat iš jų gali būti kuriamos savotiškos jaukumo „salelės“. Pastarosios yra ypač populiarios kurortinėse

poilsio zonose, parkuose, kur viešųjų susibūrimų vietoms skiriamas ypatingas dėmesys. Šiauliuose mažoji architektūra arba stilistiškai pasenusi (Pėsčiųjų takas centre), arba visiškai tipinė ir necharakteringa. Norint sukurti jaukią aplinką labai svarbus yra estetinis veiksnys, kuris netiesiogiai veikia žmogų savo plastine forma ir padeda atsipalaiduoti, sukurti specifinę, tik tai erdvei būdingą nuotaiką, stilistiką. Semiantis patirties iš pirmaujančių šalių akivaizdu, kad mažajai architektūrai skiriamas didelis dėmesys, naudojamos naujos medžiagos, technologijos, o stilistinės dizaino tendencijos kasmet pasiūlo naujų sprendimo būdų. Stilinga suolelių – šviestuvų – gėlių klombų – informacinių stendų ir kt. sistema ne tik padeda parko lankytojui jaustis patogiai funkcionalumo dėka, bet ir kuria jaukią atmosferą estetinė formų, medžiagų, spalvų darnos išraiška.

Kita svarbi dalis šiame magistro darbe,- visiškai naujas reiškinys, parko komponentas Šiauliuose. Tai- *ekstremalaus sporto aikštelės*, skirtos įvairaus amžiaus asmenims.

Ekstremalaus sporto aikštynai yra palyginti neseniai šiuolaikinėje urbanistinėje erdvėje atsiradęs komponentas. Kadangi jie yra įvairūs pagal savo pobūdį, įrenginių sudėtingumą bei sporto šakas, jie skirstomi pagal amžiaus grupes,- vienas aikštynas orientuotas į pradedančiuosius, 10-14m. amžiaus jaunuolius ar tiesiog mėgėjiškai užsiimančius viena ar kita sporto šaka lankytojus. Tokiame aikštynėse įrenginiai nesudėtingi, mažiau komplikuoti ir ne tokie rizikingi. Kitas aikštynas labiau pritaikytas jau patyrusiems „ekstremalams“,,- įrenginiai ir trasos sudėtingesni, didesnė jų įvairovė. Abiejuose aikštynuose yra riedutininkų ir riedlentinių trasos, bėgiai. Tačiau į pažengusiųjų aikštyną įtraukta „alpinizmo sienelė“, rampos, sudėtingesnė įranga.

Poreikis tokiems objektams atsirasti kyla iš problemos,- paaugliai ir vyresnis jaunimas nelabai turi kur susiburti, kad įdomiai, sveikai ir turiningai praleistų laisvalaikį. Dabar šią nišą užėmė interneto svetainės, žaidimų salonai, barai ir rečiau,- sporto klubai, įvairūs būreliai. Jeigu jaunimas, sekdamas vakarietiškas madas ir naujienas nori siekti panašiai praleisti laisvalaikį, tai miesto valdžia turi leisti ir sudaryti sąlygas jiems tai daryti saugiai ir tam pritaikytose vietose. Parkai tam tinka bene geriausiai,- atokiau nuo gyvenamųjų namų zonų, gatvių, o ir sportuojama gryname ore.

Kad poreikis ekstremaliam sportui Šiaulių jaunimo tarpe yra, galima spręsti iš to, kokia populiaru yra prie „Beržynėlio“ parko esanti dviračių BMX trasa. Taip pat Centriniam miesto parke šalia atrakcionų yra pastatyta sena metalinė rampa riedutininkams bei

riedlentiniams. Tiesa, niekada neteko matyti, kad ja kažkas naudotųsi. Akivaizdu, kad atsitiktiniai ekstremalių sporto šakų įrenginiai yra pavojingi ne tik patiems sportuojantiems asmenims, bet ir aplinkiniams, taigi yra tikslinga įrengti specialius aikštynus, kurie atitiktų tarptautinius standartus, būtų sumažinta traumatizmo rizika, aikštynai būtų prižiūrimi ir pan.

Parko ženklavimo sistema. Tai yra sistema, jungianti visus informacinius parko objektus,- nuo parko plano stendų iki nuorodų, rodyklių, bėgimo trasų bei takų ženklavimo. Ši sistema yra vieninga visame parke, aiški ir informatyvi, išsiskirianti, lengvai pastebima, bet kartu estetiškai siejasi su mažosios architektūros stilistika bei parko visuma. Taigi ji atlieka dvi svarbiausias funkcijas,- informacinę bei estetinę. Manau, tokios sistemos poreikis akivaizdus,- sutvarkytame parke žmogus turi žinoti kur jis turėtų eiti, norėdamas patekti ar surasti visus parko objektus nuo poilsinių zonų iki šunims skirtų voljerų, lauko kavinių ar tualetų, pramogų ar sporto centrų, paminklų ar vaikų žaidimų aikštelių. Taip pat tokia sistema padeda atskirti parko zonas,- ramias ir intensyvaus poilsio, skirtas rūkaliams, žmonių augintiniams gyvūnams ir pan.

Šiame magistro darbe iškeliami keli tikslai:

- kartu su kolegomis pateikti rekreacinės zonos, Dainų parko rekonstrukcijos projektą, planą, maketus bei visus su projektu susijusius brėžinius ir vizualizacijas.
- pasiūlyti, kaip galima sutvarkyti miesto Dainų parko rekreacinę zoną, sukurti multifunkcinį laisvalaikio ir pramogų parką miestui.
- pateikti realiai (medžiagų ir gamybos technologijų prasme) įgyvendinamus objektų projektus (mažosios architektūros elementų, informacinio ženklavimo, ekstremalių aikštynų įrangos).

Taip pat iškeliami uždaviniai, numatytiems tikslams įvykdyti:

- Magistro darbo problemos koncepcija;
- Prototipų analizė;
- Projektavimas;
- Maketavimas;

Magistro darbo hipotezė ir jos pagrindimas

Šis magistro darbas, „Šiaulių m. Dainų parko kompleksinis įrangos projektas“ yra viena iš Šiaulių m. savivaldybės architektūros ir urbanistikos skyriaus pasiūlytų temų. Gali būti, kad yra numatyta daug hipotezių, kurias šio parko įgyvendinimas turėtų pagrįsti.

Tačiau konkrečiai savo darbu aš siekiu nors nedidele dalimi įgyvendinti stilingo ir modernaus miesto viziją, taigi keliu tokią hipotezę:

Šiaulių miesto Dainų parko minimalistinio stiliaus mažosios architektūros elementų projektas skirtas pagerinti Šiaulių miesto infrastruktūros stilistiką.

Tam, kad pagrįsti šią hipotezę ištiriama dabartinė Šiaulių miesto infrastruktūros stilistika, pažymimi būdingiausi miesto mažosios architektūros bruožai, padėtis, stovis ir kt. Kad miestas stilistiškai atsigautų ir kistų, reikalinga įvesti naują plastinę formą visuomeninėje erdvėje. Atlikta analizė tarp Šiaulių miesto parkų bei kitų, stilistiškai sutvarkytų Lietuvos, Europos ar pasaulio parkų, parodo, kad Šiauliams būtina keisti miesto įvaizdį ir stilistiką.

Strategija:

1. Darbo temos ir idėjos suformulavimas.
2. Darbo koncepcijos formulavimas.
3. Problemos įvardinimas.
4. Uždavinių nustatymas.
5. Prototipų analizė.----- I semestras
6. Eskizavimas.
7. Projektavimas.-----II semestras
8. Projekto atlikimas maketuose nurodytu masteliu.
9. Teorinės dalies parengimas.
10. Pristatymo rengimas.-----III semestras

Tęstinumas:

11. Dainų parko projekto pilnas ar dalinis įgyvendinimas;
12. Šiaulių miesto parkų renovacija panaudojant Dainų parko projekto elementus (mažąją architektūrą, žaidimų aikšteles ir pan.);

Metodologija.

Šiuolaikinio miesto veidas priklauso nuo miesto komponentų išdėstymo miesto plane, jų būklės, išvaizdos, smulkesnių juose esančių objektų ar elementų būklės ir kt.

Parkas,- labai svarbi miesto poilsio zona, turinti atitikti ypatingus reikalavimus. Ypač jei tai – multifunkcinis parkas, koku ir siekiama paversti Dainų parką Šiauliuose. Parko estetinį vaizdą įtakoja racionalus išplanavimas, patogus susisiekimas tarp zonų, su aplinka deranti mažoji architektūra, harmoningai įsiliejantys pagrindiniai parko statiniai, objektai. Kad parkas tikrai būtų patogus, naujoviškas, landšafto dizaineris turi pasirinkti stilistinę vienovę visame parke, derinti formas, medžiagas, jų spalvas ir tekstūras. Tokius stilistinius niuansus diktuoja meno, dizaino srovės, kryptys, stiliai, naujausios tendencijos mus pasiekia tiek iš Rytų tiek iš Vakarų. Savo darbo koncepciją formuoju minimalistine maniera, didelę įtaką daro konstruktyvizmo, minimalizmo atstovų darbai, haiteko pasiekimai.

Kaip sektiną pavyzdį pasirinkau ir analizavau britų architekto ir dizainerio John'o Pawson'o kūrybą ir projektus. Jis dirba minimalistine maniera, pritaikydamas patirtį, įgytą jaunystėje gyvenant ir dirbant Japonijoje, atsižvelgia į Ludwig'o Mies van der Rohe's principą, kai „mažiau yra daugiau“ (minimalizmo koncepcija „Less is more „). Remiuosi Herberto Reado abstrakcionizmo teorija, modernizmo srovės idėjomis ir teiginiais. Taip pat analizuojamos naujausios pasaulinėse parodose eksponuotos parkų landšafto idėjos, tendencijos, taisyklės ir kanonai.

Metodika

Kaip aš įvykdau savo darbą?

Mano darbo priemonės,- eskizų bloknatas ir kompiuteris projektavimui ir įvairios maketinės medžiagos maketavimui,- įvairaus storio maketinis kartonas bei plastikai, mediniai tašeliai ir pan. Projektuodama naudojuosi programomis CorelDRAW , AutoCAD, 3dMAX, bei AdobePhotoshop . Teorinei daliai ruošti bei prototipų analizei naudojama naujausia informacija iš interneto. Taip pat pagrindinę žinių bazę sudaro literatūra apie landšafto formavimą, parko kūrimą, jo komponentus ir kt. Mano metodika teorinei daliai,- parengti parko rekonstrukcijos koncepciją remiantis keliomis

pagrindinėmis man artimomis idėjomis, meno srovėmis. Jų analizė, parodant, kaip minimalizmas šiuolaikiniame miesto parke, siekiant jį priartinti žmonių poreikiams, turi būti apjungiamas ir su konstruktyvizmo bei haiteko idėjomis. Nuolatinių konsultacijų su darbo vadovu metu nustatyta, kokius tyrimus tikslingiausia yra atlikti ir kaip tai padaryta (įsitikinta, kad forma, medžiaga yra tinkama parko sąlygoms, ergonomiška, atlaiko tam tikras apkrovas, yra saugi, mazgai išspręsti tiksliai, objektas siejasi į bendrą parko visumą, sistema). Harmonija neapsieina be skaičiavimo.

Darbo bazė atrodo labai siaura, lyg ir apribota kompiuterio, bet pagrindinis darbas yra parko idėja, tas darbas vyksta galvoje. Siekiu ne įgyvendinti visus suprojektuotus objektus parke, o tik siūlau jų projektus. Nurodomos formos, dydžiai, medžiagos, sistema lieka tik rekomenduotina. Tačiau viskas yra iširta ir patikrinta, kad atitiktų poreikius.

Rezultatų naujumas

Šiaulių m. Dainų parko rekonstrukcinis projektas yra naujas jau tuo, kad iki šiol niekas nesiėmė parko tvarkyti ar rengti panašių projektų. Šis projektas ir yra naujas Šiaulių rekreacinių zonų keitimo pavyzdys, rezultatas. Jei jis dar būtų ir įgyvendintas, tai rezultatas būtų Šiaulių m. Dainų parkas-multifunkcinė miesto zona.

Detaliau nagrinėjant aš šiame projekte sprendžiu, projektuoju tris pagrindines sritis:

- landšaftas;
- mažoji architektūra ir ženklinimo sistema;
- ekstremalaus sporto aikštelės;

Landšaftas nėra naujas dalykas, bet kokiame parke jis vienoks ar kitoks yra. Tačiau dainų parko landšaftas visiškai nebuvo formuojamas, **taigi parko ploto suskirstymas funkcinėmis zonomis, naujų objektų ir elementų įvedimas landšafte jau yra naujas rezultatas.**

Mažoji architektūra (suoleliai, apšvietimo sistema ir kt.) taip pat nėra mano išrasti objektai, tai ne naujas rezultatas. Tačiau mano projektuojami **minimalistinės stiliškos suoleliai, šviestuvų kompleksai, pavėsinės ir pan. Šiaulių mažosios architektūros kontekste bus naujas sprendimas, naujas ir netikėtas rezultatas.**

Ekstremalaus sporto aikštynai yra naujas reiškinys Lietuvoje, tačiau Europoje ar vakaruose tai - ne naujiena. Šiauliuose iki šiol nėra panašios paskirties aikštelių, o poreikis lavintis, užsiimti ekstremaliu sportu, ypač jaunimo tarpe, yra. Taigi, **ekstremalaus sporto aikštelių projektavimas Dainų parke yra naujas rezultatas Šiauliams.**

Teorinis reikšmingumas

Plėtodama savo darbo minimalistinę koncepciją, remdamasi minimalistų architektų ir dizainerių darbų pavyzdžiais ir patirtimi, ją siedama su „haiteko“ pasiekimais ir pritaikydama konkrečiam objektui, Dainų parkui, aš savo gautais rezultatais papildau teorinę bazę, siejančią konceptualius menus, sroves ir landšafto, interjero bei eksterjero dizainą. Koncepcija yra nauja, ypač Šiaulių miestui, todėl ir gauti rezultatai teorinei daliai yra nauji ir reikšmingi.

Savo darbo pavyzdžiu siekiu pabrėžti koncepcijos svarbą urbanizuotai aplinkai, papildyti parkų landšafto formavimo minimalistine maniera įvairovę, pripažintus minimalizmo principus pritaikyti naujoje erdvėje.

Praktinis reikšmingumas

Parko praktinis reikšmingumas yra labai plačiai išanalizuotas. Svarbiausia parko funkcija – būti urbanistinių zonų, miestų teritorijoje ramybės oaze. Parkai ne tik savo želdynais apsaugo gyvenamuosius rajonus nuo taršos bei triukšmo, bet ir yra poilsio, sporto, sveikatingumo zonos, atsižvelgiant į jų tipą.

„Parkai yra riboto panaudojimo ir lanksčios formos erdvės, kuriose yra minimaliai statinių ir maksimaliai natūralių gamtos elementų. Jie skirti bendram poilsiui, estetinei apžvalgai, ramiam bendravimui, laisvam judėjimui, žaidimams, sportui, fizinių ir dvasinių jėgų atstatymui“.

I. Daujotaitė „Kraštovaizdžio architektūros pagrindai“, 1998 m.)

Landšafto praktinis reikšmingumas taip pat plačiai išnagrinėtas. Landšaftas yra svarbus veiksnys parke. Jo savybės, priklausantys objektai bei elementai nulemia parko tipą, zonavimą, galimą veiklos organizavimą parke. Tai įtakoja reljefas, želdynai, vandens

telkiniai, statiniai ir kt. Gerai sutvarkytas landšaftas yra netiesioginis gero poilsio, sporto garantas, veiksnys, įtakojantis parko populiarumą.

Mažosios architektūros objektai ar jų elementai patys savaime turi didelę praktinę reikšmę, antraip jie visiškai neegzistuos. Suoleliai, sistemingai išdėstyti tam tikrais atstumais parke leidžia lankytojams pailsėti, apžvelgti parko gamtovaizdį vis iš kitų rakursų. Šalia suolelių kompleksiškai jungiamos šiukšliadėžės padeda palaikyti tvarką parke, o taip pat suteikia komfortą žmogui. Gėlių klombos suolelių komplekse su įvairaus aukščio augalais paįvairina gamtovaizdį, užakcentuoja mažosios architektūros, kaip neatskiriamos parko dalies vaidmenį. Apšvietimo sistema parke ne tik užtikrina saugumą, bet jos reikšmė išsiplečia iki estetinio lygmens, sukuria jaukią aplinką, netikėtai pabrėžia objektų ar želdynų kompozicijas.

Visi mažosios architektūros elementai glaudžiai siejasi, atlieka praktinę, sanitarinę, estetinę funkcijas, kartu papildo parko statinių sistemą, savo plastine forma apjungia objektus į vieningą modelį.

Parko mažajai architektūrai labai svarbus medžiagiškumas, forma, konstrukcija. Tai lemia objektų ilgaamžiškumą. Nepraktiška naudoti lūžtančius, dūžtančius paviršius, medžiaga turi būti atspari aplinkos poveikiui (metalas, medis, plastikas, guma). Objektų forma turi atitikti antropometrinius, ergonominius reikalavimus, jie turi būti patogūs, saugūs, o plastinė forma turi estetiškai papildyti parko landšaftą.

Praktinis sporto aikštelių reikšmingumas. Sportas parke,- laisvalaikio forma, prieinama visiems parko lankytojams. Tačiau sportuojama turi būti tam skirtose parko vietose, siekiant :

- apsaugoti sportuojantį asmenį ir užtikrinti jam sąlygas naudotis saugiu inventoriumi, siekti, kad sportuojančių neblaškytų aplinkiniai, kad teritorija būtų atitverta ir prižiūrima.
- apsaugoti kitus parko lankytojus (vaikus, pagyvenusius žmones ir pan.), kad sportuojantys asmenys, ypač ekstremalaus sporto mėgėjai nesužalotų pašalinių žmonių.

Taip pat aikštelės parke ne tik apsaugo nuo triukšmo, bet ir sportuojančiam laiką leisti gamtoje daug sveikiau.

„Žaidimų aikštės yra specifinio panaudojimo ir formos erdvės, skirtos aktyviems veiksams ir organizuotai veiklai, spec. renginių stebėjimui.

Tai – išplėstos socialinės erdvės“.

I. Daujotaitė, „Kraštovaizdžio architektūros pagrindai“, 1998

DARBO KONCEPCIJA, PAGRINDINĖS TEORIJOS

„ Tuštuma leidžia mums pamatyti erdvę tokią, kokia ji yra, pamatyti architektūrą tokią, kokia ji yra, išvengiant galimybės būti papirktam ar apgautam tos gausybės detalių, kurioje mes gyvename kasdien. “

John Pawson

Minimalizmas šiuolaikinėje visuomenėje atsirado palyginti neseniai – XX a. pabaigoje, septintajame dešimtmetyje, kaip viena iš postmodernizmo krypties šakų, tačiau tai nereiškia, kad minimalizmo tendencijos yra naujos pasauliui apskritai. Minimalizmo terminas buvo suformuotas kaip reikšmė, nusakanti daugybę atmestų ar sukritikuotų terminų, anksčiau įvardinusių Amerikos protagonistų darbus. Jie kūrė penkiasdešimtųjų pabaigoje, šešiasdešimtaisiais ir vėliau. Minimalizmas atėjo iš Rytų, ypatingai daug jo bruožų turi tradicijas puoselėjanti japonų estetinė kultūra. Minimalizmo pagrindiniai principai – erdvė, harmonija, aliuzija į asketiškumą būdingi japonų interjere taikomoms taisyklėms,- būstai harmoningi, susilieję su gamta, juose daug erdvės ir šviesos, įrengti remiantis filosofiniais pagrindais. Šių laikų minimalizmas turi ir modernizmo bruožų, daugelis modernistų pasekėjų vykdydami menines ir socialines revoliucijas praėjo ir minimalistinės veiklos etapą : Ludwig Mies van der Rohe, Marcel Breuer, Le Corbusier, Poul Henningsen, vėliau Alvar Aalto, AG Fronzoni, Claudio Silvestrin. Inicijuotas bėgimo nuo supermarketų ir šokiravimo kultūros košmaro, minimalizmas architektūroje atranda naujas erdves, kur galima eiti toliau nei vien atkartojant paprastą formą ar motyvą kelių betono blokų kompozicija. Dabar minimalizmas siekia jautriai paliesti laiko dvasią, supažindinti su gyvenimo dvasingumu, tyrumu ir harmonija. Šiuolaikinių minimalistine maniera kuriančių architektų ir dizainerių yra gana daug, tačiau žymiausi jų būtų: Peter Zumthor, Eduardo Souto de Moura, Michael Gabellini, Alberto Campo Baeza, Tadao Ando. Michael Gabellini viename interviu taip yra paaiškinęs minimalizmą: „ daugelis žmonių galvoja, kad minimalistinis menas ar architektūra yra kažkas šalto, abstraktaus ar sterilaus. Betgi kaip tik minimalizmas nėra tik menas ar architektūra,- tiesą sakant tai yra idėja, kuri nevengia egzistencijos. Tai analogiška filmo redagavimui kūrybos procese,- juk paliekama sukonkretinta idėja,

išreikšta per formą ir menininko patirtį. Minimalizmas taipogi yra subalansuota menininko patirties ir kiekvieno žmogaus gyvenimo džiaugsmo koncentracija.“

Šių minimalistine maniera kuriančių garsių menininkų tarpe ypač sėkmingai darbuojasi ir John Pawson.

(<http://www.artlex.com/ArtLex/m/minimalism.html>,

J. Burneika „Forma, kompozicija, dizainas“, 2002 m.)

LUDWIGO VAN DER ROHES KONCEPCIJA „MAŽIAU YRA DAUGIAU“ („LESS IS MORE“)

Modernizmo judėjimas turėjo daug šaltinių, kurie kėlė daug debatų, buvo priimami ir atmetami daug kartų paskutiniajame amžiaus ketvirtyje. Po teisybei per tą laiką išaiškėjo, kad modernizmas, kaip meno ir dailiųjų amatų judėjimas, buvo morali jėga ir estetinių pojūčių filosofinis tyrinėjimas. Tame randama ir kai kurių nukrypimų, nes principinėse idėjose, net ir moderniojoje architektūroje, kur pastatai pirmiausia ir pabrėžtinai turėtų būti funkcionalios mašinos, tampa juokingi idėjos išpildymo tiesmukumu ir darosi panašūs į skalbimo mašinas.

Le Corbusier, žymiausias iš modernistų, greitai pavargo nuo žodžio „funkcionalus“. Jis svajotojo sukurti architektūrinę formą, kuri įprasmintų visą šimtmetį, būtų tarsi mašinos amžiaus kulminacija, bet kartu išliktų poetiška. Ir čia slypi modernizmo daugialypiškumas, ir priešinimasis pačiam sau.

Vis dėlto kad ir kokia forma modernizmas pasireiškė, du dalykai buvo aiškūs:

1) Pirma tai, kad modernizmas nebuvo tiesiog stilius, o daugiau naujas atskaitos taškas, galimybė laužyti praeitį ir išlaisvinti menininkus, architektus taip pat nuo varžančių taisyklių apie sutartinę etiketą.

2) Antra, reikia priminti, kad tuo pačiu metu, kai architektai ėmė švęsti funkcionaliosios architektūros amžių, jie pralošinėjo prieš daugelį inžinierių ir konstruktorių. Juk dabar forma užleido savo lyderės vietą funkcijai, kam bereikalingi liko architektai?

Bet lyg paguodą modernistai išreiškė idėja, kad architektas sukuria tokią estetinę erdvę, kurioje minimalizmas artimas tobulumui, ir tik menininkui pavyksta tai apčiuopti.

(Jonatan Glancey; 14 šalt.)

Teiginys „mažiau yra daugiau“, kurio autoriumi įvardinamas vokiečių modernizmo architektas ir dizaineris Mies van der Rohe, priklauso nuo aplinkybių, bet tai yra skambi frazė, kurios teisingumu nesinori abejoti. Amerikiečiai, įsigalėjus pop-kultūrai, siekė taip pat skambiai ir žaismingai perfrazuoti šį teiginį „less is more“ į „less is a bore“ („mažiau

yra nuobodu“). Iš dalies toks teiginys visiškai atspindi kultūrinį proveržį link postmodernizmo, tačiau „mažiau yra daugiau“ samprata niekada neprarado savo populiarumo, kai buvo siekiama įtvirtinti aukštąją kultūrą. Tiesa, buvo prieštaraujančių, kad „mažiau ne visada yra daugiau“, bet ilgų diskusijų metu prieita vieningos nuomonės, kad „daugiau taipogi ne visada reiškia daugiau“ kokybės prasme, ypačingai tai tiko ateities vizijai, kurią lyg atsvarą visko persisotinusiai XX a. publikai pateikė modernistų pasekėjai minimalistai.

Meno kritikas ir ilgametis kultūrinio žurnalo „Reason“ („Priežastis“) redaktorius Nick‘as Gillespie, 1999m. balandį savo skiltyje pateikė keletą taiklių minčių apie „daugiau yra daugiau“ reiškinių. Straipsnyje „Visa kultūra visais laikais“, jis teigia, kad mūsų karta išgyvena kultūrinį renesansą. „Per pastaruosius du dešimtmečius“, - rašo jis, - mes buvome bandomi visko, ką būtų galima apibendrinti kaip „kultūrinį sprogimą“: masiško ir nepamatuoto dailės, muzikos, literatūros, video ir kitokio meno srauto bei kitokių kūrybinės raiškos formų. Visur, kur pažvelgiame, - kultūrinės erdvės atviros meno industrijai“. Pastaruoju metu besiplečiantis kultūrinis-pramoginis verslas įtakojo nuolat augantį meno galerijų, teatrų, šokio studijų, muziejų, koncertinių renginių ir įvairių atlikėjų skaičių. Ši tendencija tik patvirtina „daugiau yra daugiau“ principą. Tačiau apie viso to srauto pateikiamo turinio kokybę nutylima. Visi lyg ir patenkinti, nes visuomenė išsilaisvino iš savotiškos socialinės nelygybės ir tiesiogiai, TV bei interneto pagalba gali patenkinti savo kultūrinius poreikius greitai ir pigiai, neva dabar „visi mes aristokratai“.

Tačiau meno kritikai sujudo vertindami šį proveržį. Kilo vis daugiau abejonų, ar galima dėti lygybę tarp „daugiau“ ir „geriau“. N. Gillespie teigia, kad „kultūriniai karai, kaip ir ekonominiai bei politiniai susirėmimai ir mokėjimas konkuruoti yra sveikos, vientisos visuomenės požymis. Ir konkurencija pati išgrynina vertybes, todėl „kultūros sargams“ ir kritikams neverta per daug jaudintis“. Taip vėl grįžtama prie esminės tezės, kai „mažiau yra daugiau“, kai „mažai, bet gerai“ laimi prieš „daug, nesvarbu gerai ar ne, svarbu – efektingai“.

(<http://www.usc.edu/schools/annenberg/asc/projects/comm544/library/styles/>

[MinimalArtMinimalism.html](#) „New Criterion“, 05, 1999m.)

Labai artimas idėjas, tik iš kitų pozicijų išsako pasaulinio garso anglų meno teoretikas Herbertas Readas (1893-1968), pirmasis, metęs iššūkį prancūzų monopoliui gero skonio ir modernaus meno filosofijos srityje.

Reado nuomone, menas ir estetiškos vertybės XX a. intelektualui tampa vieninteliu patikimu dvasingumo prieglobsčiu. Didėjančią meno įtaką žmogaus dvasiniams poreikiams Readas, kaip ir Malraux, Ortega y Gassetas, Dufrenne'as, laiko kone vienintele atsvara destruktivioms amžiaus tendencijoms. Menas jo koncepcijoje iškyla kaip svarbiausia žmogaus ir visuomenės santykių harmonizavimo priemonė, padedanti mąstančiai asmenybei surasti kontaktą su būtimi.

Tikroji meno prigimtis, Reado įsitikinimu, raiškiausiai atsiskleidžia ne vaizduojamosios o taikomosios dailės kūrinuose, kuriose mes tiesiogiai susiduriame su autentiška meninių formų kalba. Šis teiginys mano minimalistinio parko koncepcijai artimas tuo, kad mažosios architektūros objektai ir formos, traktuojamos ne tik kaip funkcionalūs objektai, bet ir kaip meninė parko apipavidalinimo sistema, bus grandis, savo estetinė forma netiesiogiai nuteikianti žmones poilsiui ir bendravimui.

Stiprėjančią meno įtaką visuomenės gyvenime Readas sieja su simboliškos meno prigimtimi, jo galimybe formų kalba užmegzti dialogą tarp žmonių. Reado koncepcijoje pagal meną galima spręsti apie konkrečios kultūros lygį. Įdomu, kaip būtų įvertintas Šiaulių kultūrinis lygis...“Kultūra gali reikšti daug įvairių dalykų, tačiau kultūros nebūtų be meno“.

(Readas, „Visuomenė“, p 40; 1955m.)

Šiuolaikinę technokratinę civilizaciją Readas traktuoja kaip natūralios pilnakraujės kultūros antipodą, nuolat pabrėžia destruktivų techninio progreso, visuotinio socialinio bei psichologinio susvetimėjimo, racionalistinės pasaulėžiūros poveikį menui. Ideali kultūra turėtų suteikti žmogui maksimumą visuomenėje įmanomos saviraiškos laisvės ir minimumą apribojimų ir prievartos. Šiuo atveju siekdama suvesti minimalizmą, kaip dvasiškąją pusę ir haiteką kaip praktiškąją, materialiąją, į viena aš lyg ir nusižengčiau tokioms Reado idėjoms, tačiau technikos pasiekimai mano koncepcijoje turi išlikti nematomi, haiteko egzistavimas XXIa. projektuose būtinas, antraip kam reikalingas progresas, jei jo iš principo atsisakoma. Taigi minimalistinės abstrakčios formos ir haiteko elementai neturėtų koncepcijoje labai prieštarauti vieni kitiems, toks ir yra uždavinys,- sujungti skirtingas tendencijas į darnią visumą.

Abstrakčios nefigūrinės šiuolaikinės dailės užuomazgų Readas ieško paleolito epochoje. Šios epochos dailėje jis regi amžiną žmogaus dvasios polinkį į abstrakciją, simbolišią saviraišką. Paleolito epochos tapybos polinkis geometrizuoti abstrakčias formas čia traktuojamas kaip svarbus posūkis meno raidos istorijoje, liudijantis, kad

pirmykščio žmogaus dvasinis pasaulis darosi vis sudėtingesnis, kūrybinės potencijos auga. Dar jutiminiame estetiniame lygmenyje žmogus suvokia abstrakčios formos galią ir žavesį.“ *Polinkį kurti grynas abstrakčias simbolines formas Readas aiškina kaip giluminę žmogaus kūrybinės dvasios bei slapčiausių instinktų raišką.* „

(A. Andrijauskas „Grožis ir menas“, V.1995)

Moderniojo meno istoriją jis traktuoja kaip nuoseklią įvairių modernizmo krypčių evoliuciją abstrakcionizmo linkme, o abstrakčios formos bei simboliai jam atrodo giluminė meno esmės apraiška. Abstrakcionizmas, jo požiūriu, įkūnija visišką nesuinteresuotumą ir aukščiausią estetinę vertę, kuri reiškiasi grynomis formomis, linijomis, plokštumomis, abstrakčiais simboliais.

Remiantis minimalizmu ir kuriant abstrakčių geometrinių formų mažąją parko architektūrą nesiekama, kad parko lankytojai stačiakampiame parko suolelyje ar švietuve išvelgtų slaptą simbolinę reikšmę, ten jos ir nėra. Tačiau tvirta, paprasta, lakoniška forma žmogaus sąmonę veikia kaip patikima, natūrali. Netikėtas tokios formos traktavimas visuomeninėje erdvėje, įdomus proporcijų, elementų kompozicijos žaismas padeda žmogui pačiam atrasti estetinį paprastos formos grožį nauju rakursu.

Dabar kai kas pradeda kritikuoti minimalizmą ir teigia, kad jis nebemadingas. Aš manau kitaip ir visai pritariu garsaus serbų minimalisto dizainerio Konstantino Grciciaus nuomonei šiuo minimalizmo populiarumo klausimu: „Žmonės vakaruose greičiausiai pavargo nuo minimalizmo, griežtų, išgrynintų formų. Pavargo, nes jis virto per daug kategoriška formule. Imta galvoti, kad pagal šį universalų receptą galima kurti viską, tad atsirado daug nuobodžių ir banalių dalykų. Tačiau esu įsitikinęs, jog savo esme minimalizmas toks nėra; jis niekada nebuvo nuobodus ar banalus. Iš tikrųjų - tai labai rafinuotas ir intelektualus stilius, bet kaip ir daugelis dalykų, vos tik sulaukęs populiarumo, iškart ištirpo masinio vartojimo kultūroje.(...) Nemanau, jog šis stilius išsisėmė ir niekam nebetinka: gražūs, išmintingai sukurti ir pagaminti paprasti daiktai visada turės gerbėjų.“

(„Centras“, 2005.2)

Lietuvos minimalizmo atstovas architektas ir interjero dizaineris Viktoras Kormilcevas teigia: „Minimalizmas yra ne mažiau vertingas už gerą klasiką, tačiau jo estetika nėra savitikslių, ji gimsta iš funkcijos“.

Minimalizmas ar modernizmas parke,- naujas, konceptualus reiškiny, aktualus šių dienų pasaulyje. Šiuolaikinių landšafto architektų ir dizainerių iššūkis yra „besikeičiantys parkai“. „Landšafto dizainerio išraiškos priemonė yra nuolat besikeičianti substancija“, - sako Kamelis Louafis, libanietis kraštovaizdžio dizaineris, kuris laimėjo pagrindinius landšafto formavimo prizus Hanoveryje vykusiame parodoje „EXPO 2000“. „Besikeičiančių parkų“, išsidriekusių alėjoje tarp dviejų paviljonų grupių rytinėje „EXPO“ dalyje, esminę idėją perteikia su laiku kintančios detalės. Projekto dalys natūraliai jungiasi viena su kita, išreikšdamos skirtingas idėjas, aiškūs orientyrai, įvairūs stebėjimo taškai bei netikėtos staigmenos, prikaustančios dėmesį, padeda aiškiau suvokti kontrastus tarp natūralios gamtos ir mus supančių urbanizuotų struktūrų.

Tarp paviljonų buvo įrengtas parkas su skirtingomis zonomis. Iš „aikštės“, centrinės dalies, lankytojai galėjo patekti į „Viduržemio sodo“, „Iliuzijų prieglobsčio“, „Arbatos namų ir bambuko sodo“, „Šnabždesių sodo“, „Kopų sodo“ erdves. Kiekviena projekto dalis pažymėta įsimintinomis išraiškos formomis. Urbanizuota atvira „aikštė“ sužaidžia geometrine erdve, taisyklingom susodintų medžių eilėm bei vienišo krioklio pastato siluetu. Pereidami į žaliuojančių viduržemio sodų teritorijas, lankytojai pamažu atsipalaiduoja . Toliau,- banguojantis viadukas, garsinės instaliacijos, pasisėdėjimas bambukų alėjoje, mažos dirbtinės kopos,- visa tai skiriama žmogaus-tyrėjo pojūčiams skatinti ir vaizduotei žadinti.

Pasaulinėje Hanoverio parodoje kartu su „Besikeičiančių parkų“ idėja buvo įgyvendinti dar du K. Louafio projektai: „Ekspo pietų parkas“ ir „Agrarinis“ parkas. K.Louafi teigia, kad skirtingai nei architektų ar fotografų kūriniai, fiksuojami laike, landšafto dizainerio išraiškos priemonė yra nuolat besikeičianti substancija, kuri auga, keičia spalvas, tankumą ir t.t. tad ir minimaliu dizainu įmanoma pasiekti nuostabią įvairovę, kadangi skirtingais metų laikais vaizdas atrodo vis kitaip. Erdviniai akcentai, geometrinės figūros, „surežisuoti“ tušti plotai, šešėlių bei spalvų kaita, kontrastai tarp natūralaus ir dirbtino – visa tai padeda suvaldyti vaizduotę ir įgyvendinti stilistiškai vientisus sumanymus.

Kitas , konkrečiai parkų dizaineris britas Jeremy MacBurney. Dizainerio arsenale- formos, linijos, tekstūros, spalvos. Ypač kruopščiai J. MacBurney parenka medžiagas, pabrėždamas jų natūralumą kontrasto arba harmonijos principu. Nors jo sukurti projektai neturi aiškiai išreikštų šiuolaikinių ar klasikinių bruožų, tačiau jie pasižymi

individualumu ir „vietos pajautimu“, be to, erdvių skaidymas ir precizinis plotų zonavimas formuoja žmonių elgseną. (,Centras“ 2004,1)

Lietuvoje kraštovaizdžio architektūra turi senas tradicijas. Prieš šimtmetį jau minėtas pasaulinio garso landšafto architektas prancūzas E. Andrè (1840-1911) suprojektavo parkus grafų Tiškevičių dvaruose Palangoje, Lentvaryje, Užutrakyje ir Trakų Vokėje.

Sovietiniu laikotarpiu pagal žinomo Lietuvos kraštovaizdžio architekto Alfonso Kiškio (1910 – 2000) ir jo žmonos Rūtos parengtus projektus buvo tvarkomi Klausučių, Mažeikių bei Pagirių želdynai. A. Kiškio kūryba labai pakylėjo Lietuvos kraštovaizdžio prestižą.

(J. Petrusis „Želdynų projektavimas, įrengimas ir priežiūra“, 1978 m.)

O užsienyje tuo metu, kai Lietuvoje formavosi daugelis senųjų parkų ansamblių, buvo pradėti kurti pirmieji „naujos kartos“ parkai. Kaip pavyzdys galėtų būti ir Centrinis Niujorko parkas, esantis pačiame Manheteno viduryje, Niujorko centrinėje dalyje. Ji yra įkurtas maždaug 3,5 kvadr. km. plote. Šiame parke yra garsusis „Metropolitan“ muziejus, Amerikos gamtos istorijos, Solomon R. Guggenheimo modernaus meno muziejus ir kt. Šį parką „iš mirusiųjų prikėlė“ bendro „Greensward“ remiamo projekto autoriai Frederickas Law Olmstedas ir Calvertas Vauxas bei dendrologas Ignazas Pilatas.

1998 m. „Central Park Conservancy“ grupė patvirtino projektą. Siekiant išspręsti labai intensyvaus autotransporto ir rekreacijos poreikių, įgilintos trys parką skersai kertančios gatvės, pastatyti keli nauji tiltai. Esminiai pradinio projekto struktūriniai elementai ir zonavimo principai buvo išlaikyti, o pats parkas pamažu tapo miesto bendruomenės sveikatingumo, kultūros bei švietimo centru. Dar 1858 m. čia pradėjo veikti pirmoji čiuožykla. Šiuo metu čia galima žaisti krotetą, krepšinį, beisbolą, laiptuoti uolomis, jodinėti, labai plačiai išvystyos ir kitų sporto šakų zonos. Ypač turininga yra Centrinio parko kultūrinių renginių programa, vasarą vyksta „Metropolitan Opera“ koncertai.

(Richard Rogers, Anne Power „Mažos valstybės miestai“, 2004 m.)

Tačiau Lietuvoje kraštovaizdžio formavimo sritis taip pat vystėsi. Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjunga (LKAS), įkurta 1995 m. vasario 21 d. yra Tarptautinės kraštovaizdžio architektų sąjungos (IFLA – International Federation of Landscape Architects) kolektyvine nare (LKAS būstinė Vilniuje yra Kalvarijų g. 1). Taip Lietuvoje pirmą kartą oficialiai įteisinta kraštovaizdžio architekto profesija. 1999 m. Aplinkos ministerijai užsakius, Regimantas Pilkauskas ir Alvydas Žickis parengė „Želdynų planavimo normų“ ir „Želdynų tvarkymo taisyklių“ projektus.

PARKAS, JO LANDŠAFTAS. RŪŠYS, KLASIFIKACIJA, ELEMENTAI.

Yra keturi **parkų tipai** pagal jų kompozicinį formavimą: *geometrinis* parkas, *mišrus* parkas, *peizažinis* parkas ir *landšaftinis* parkas.

Tačiau parkai yra klasifikuojami pagal įvairius kriterijus, atsižvelgiant į jų paskirtį bei funkciją. Viso jų yra:

- 1) Miestų ir gyvenviečių; 2) Rajonų; 3) Kultūros ir poilsio; 4) Sportiniai;
- 5) Kurortiniai; 6) Vaikų; 7) Pramoginiai; 8) Gydomosios fizkultūros;
- 9) Nacionaliniai; 10) Vandens ir pievų; 11) Miško; 12) Parodų; 13) Draustinių;
- 14) Etnografiniai; 15) Istoriniai; 16) Memorialiniai;

Vienas svarbiausių parko komponentų,- jo pagrindas, **landšaftas** taip pat susideda iš keleto labai svarbių komponentų:

1) *Žemės paviršiaus reljefas* – svarbus landšafto komponentas. Nuo reljefo priklauso dirvožemio atsparumas erozijai, paviršinio vandens nuotakumas, vandens telkinių kontūrai, želdinių, pastatų ir įrenginių išdėstymas.

2) *Dirvožemis* – landšafto komponentas, nuo kurio priklauso aukalijos vystymasis – tai gyvybingas žemės sluoksnis, kurį, tvarkant landšaftą, būtina išsaugoti.

3) *Švarus vanduo* – būtinas kultūrinio landšafto komponentas (sudaromos sąlygos augalijai). Jūra, upės, ežerai,- labiausiai pageidaujami poilsio landšaftų elementai. Gali būti ir specialiai įrengiami tvenkiniai.

4) *Želdiniai* – visi augalai, kurie auga savaime ir sodinami žmogaus: gėlės, krūmai, medžiai.

5) *Želdynai* – tai želdiniais apsodinti plotai. Želdyną paprastai sudaro želdinių ir įvairių įrenginių ar pastatų kompleksas.

Želdiniai ir želdynai atlieka svarbią funkciją parkuose: drėkina, valo orą, išskiria fitocidus ar fitogenus,- medžiagas, naikinančias microbus, sulaiko triukšmą, dulkėtumą, maskuoja urbanizuotus rajonus, jonizuoja aplinką.

Želdynai taip pat yra klasifikuojami pagal savo sandarą, funkciją ir formą:

Gėlynas. Tai įvairaus aukščio, spalvų, rūšių gėlėmis apsodinti parko plotai. Kompozicijai labai didelę reikšmę turi augalų aukštis ir spalvinis suderinamumas.

Masyvas. Tai stambus iš augalų sudarytas kompozicijos elementas. Masyvai užima 80-150 kvadr. m. plotą. Tinka dideliuose parkuose.

Klomba. Taisyklingos geometrinės formos gėlynas, kuriame sodinamos vienos ar kelių rūšių gėlės, žydinčios vienu metu, jų spalvos suderintos, aukštis – vienodas.

Alpinariumas. Sukuriamas trumpalaikio poilsio vietų šlaituose, laiptams apželdinti; naudojami rieduliai akmenys ir augmenija. Dažnai netoli vandens.

Parteris. Tai dekoratyvus kompleksas horizontalioje plokštumoje, atvira erdvė su įrengtu gazonu, gėlynais, baseiniais, skulptūromis.

Salelės. Jos įrengiamos asfalto dangoje, šaligatvio plytelių tarpuose ir panašiai. Dekoratyvinis elementas, - neaukštos neleprios gėlės ar žemaūgiai krūmeliai.

Gėlynai ant stogo. Jie kuriami kur nėra laisvo ploto poilsio zonoms įrengti. Sodinami į didelius nekilnojamus lovius, betonines vazas arba ant specialios dvipusės hidroizoliacinės dangos. Dažnai tiesiog užsėjama veja.

(J. Petrulis „Želdynų projektavimas, įrengimas ir priežiūra“, 1978 m.)

FORMAVIMO TAISYKLĖS IR TENDENCIJOS

Kiekvienas žemės plotelis, sklypas turi turėti savo charakterį. Jau sutvarkytame plote turi kuo mažiau matytis žmogaus veiklos pėdsakų. Parko plotas turi būti suskirstytas funkcinėmis zonomis. Paprastai turi būti numatytos kelios automobilių stovėjimo aikštelės, privažiavimo, įvažiavimo keliai. Reikia atskirti aktyvias zonas, kur rinksis daug žmonių nuo nuošalių poilsio zonų, vadinamųjų relaksacinių zonų. Zonavimas lengvai sprendžiamas atskiriant augalų žaliaja juosta. Svarbus parko elementas – takai, kurie jungia visas zonas ir parke sudaro savotišką tinklą. Labai svarbūs yra ir dekoratyviniai elementai.

Naudojamos medžiagos. Siūloma neatsisakyti natūralių gamtos elementų, - vandens, augalų, akmenų. Akmuo ypač tinka intensyvaus reljefo zonoms. Naudojant akmenį labai svarbu pabrėžti keletą principų, pabrėžiančių jo grožį. Vienas jų – kontrastas. Kelių lygių reljefą pagyvis horizontalūs akmenys, o šalia jų, - vertikalūs augalai. Arba atvirkščiai.

Vanduo labai svarbus elementas. Jis žymiai pagyvina akmenynus, želdynus. Veikia raminančiai, tinka relaksacinėms zonoms.

Paskutiniu metu labai populiarūs japoniški sodai, tačiau tokį sukurti parke labai sunku, - tai ištisa filosofija, todėl Europoje plinta įvairios japoniško sodo interpretacijos.

(Žurnalas „Centras“, 2004m. 1 nr.; www.landscapedesign.de
www.contemporarylandscape.org)

JAPONIŠKO SODO FILOSOFIJA. MODERNUS JAPONIŠKAS SODAS

Japoniškas sodas, Vakaruose labiau žinomas savo tradicine forma, per paskutiniuosius dešimtmečius patyrė ryškių pokyčių. Garsūs japonų landšafto projektuotojai bei architektai vis dažniau eksperimentuoja su šių sodų dizaino forma, stiliumi bei turiniu, o eksperimentų rezultatai dažnai būna labai netikėti.

Neužtenka pasakyti, kad šiuolaikinis japoniškas sodas kuriamas šiuolaikinėje Japonijoje. Pastaruoju metu pasaulyje aktyviai eksperimentuojama sodininkystės srityje. Atsisakoma tradicinių sodo kūrimo principų, dažnai, - ir pačios gamtos. Japonijoje taip pat eksperimentuojama, tačiau soduose vis tiek išlieka tradicijos. Japonų supratimu sodas atspindi gamtą, kuri nuo pačių seniausių laikų buvo laikoma šventa. Ir sintoizme ir budizme ši idėja egzistuoja, nors abiejų religijų pasaulėžiūros skirtingos. Sodų kūrimą ypač įtakojo dzenbudizmas, o terminas „dzen“ dizaine tapo minimalizmo sinonimu. Didžioji dalis japonų kultūros (arbatos gėrimo ceremonija, noh teatras, kaligrafija ar sodai) yra neatsiejami nuo „dzen“. Japonai, vertinantys paprastumą ir gilų subtilumą, ypatingų estetinių sugebėjimų dėka personifikuoja „dzen“ dvasią, suranda jai vietos savo kasdienybėje.

Ir tradiciniame ir moderniam „dzen“ sode gamta vaizduojama pačiu paprasčiausiu ir tyriausiu būdu – be augalų ir vandens. Taip atsirado sauso akmens sodas karesansui, kuriame gyva gamta – tai smėlis ir įvairaus dydžio akmenys. Toks sodas ne tik atspindi tam tikrą gamtos modelį. Įvairiomis metaforomis čia užkoduota visa „dzen“ filosofija bei įvairios jos sąvokos.

Kartu su sausu akmeniu žinoma ir daugiau savo paprastumu stebinančių priemonių. Be vieno ar kelių minimalizmą pagrindžiančių „kai mažiau yra daugiau“ (Ludvig van der Rohe „Less is more“), kitos technikos yra susijusios su kompozicijos ir regėjimo taško parinkimu. Tai ir vizualinis sodo vaizdo iškarpymas, vienos jo dalies atidengimas netikėtu rakursu, tolumo vaizdo komponavimas su artimais vaizdais.

Modernaus japoniško sodo kūrėjai susiduria su naujais rūpesčiais, kurie susiję su urbanistine erdve, šiuolaikiniu gyvenimo būdu. Ir net naudodami naujausias technologijas jie dažnai pasilieka prie tradicinės sodo kūrimo formos.

Naujausios japoniško sodo tendencijos – personifikuoti „dzen“ šiuolaikiniame, miesto gyvenime. Pasitelkę akmenį bei metaforą dizaineriai perteikia naujausias sodo formas atsižvelgdami į šiuolaikinio žmogaus poreikius.

„Gyventojų tankumas bei vietos trūkumas – įprastos šiuolaikinės Japonijos problemos. Todėl maksimaliai išnaudojama erdvė. Nuo seniausių laikų japonų namų idealas buvo įkomponuoti sodą į pastato vidų. Dabar sodams kurti dizaineriai naudoja akmenį, stiklą, geležį, plieną, čerpes, net anglies pluoštą. Taip pat komponuoja vietinius ir atsivežtinius augalus“.

(„Centras“, 2004m. 1 nr.)

Žmonėms, gyvenantiems didmiesčiuose ir nuolatinėje darbinėje įtampoje lengva prarasti savo identitetą. Sodas padeda japonams atkreipti dėmesį į paprastus ir svarbius egzistencinius dalykus. Modernus japoniškas sodas irgi yra dvasinė erdvė. Ji kuriama pagal sofistinės estetikos, kuri vaizduoja ir garbina gamtą, dėsnius. Sodų dizaino priemonės yra pačios įvairiausios, nuo sausų „dzen“ akmenų, supančių vienintelį medį, iki nevaržomų, laukinių želdinių formų. Vis dėlto tame slypi tradicija, kurią japonai vadina tokikata – kosmoso pažinimu per sodą.

PARKO ANTROPOGENINIAI KOMPONENTAI. MAŽOJI ARCHITEKTŪRA

Mažosios formos,- suolai, aptvarai, vazonai ir kt. – plačiai naudojamos miestų pėsčiųjų zonose, skveruose, parkuose bei aikštėse. Čia jos padeda spręsti trumpalaikio poilsio, judėjimo srautų reguliavimo, švaros palaikymo, transporto priemonių parkavimo problemas. Taip pat iš jų gali būti kuriamos savotiškos jaukumo „salelės“. Pastarosios yra ypač populiarios kurortinėse poilsio zonose, parkuose, kur viešųjų susibūrimų vietoms skiriamas ypatingas dėmesys.

Nors gatvės įrangai nėra būdingi ekstravagantiški ar konceptualūs sprendimai, tačiau stilistinė vienovė yra ne mažiau svarbi. Žmogui ne tas pats ant kokio suolo prisėsti ar į kokią šiukšliadėžę mesti šiukšles.

Pagrindiniai mažosios architektūros objektai yra:

- Suoleliai bei jų kompleksai;
- Šviestuvai;
- Laikinos lauko prekyvietės;

- Lauko tualetai;
- Šiukšlių dėžės;
- Geriamojo vandens šaltiniai;
- Gėlių klombos ir borteliai, medžių grotelės;
- Įtvirtinimai dviračiams;

Visi šie objektai dažniausiai yra nedideli, stabiliai įtvirtinami ir nekilnojami, išskyrus kai kurias lauko prekyvietes ar šiukšlių konteinerius, bet ir jie dažniausiai turi savo pastovią vietą. Tai tvirtos konstrukcijos gaminiai, skirti visuomeniniam naudojimui, turi būti gaminami iš atsparių drėgmei ir temperatūrai medžiagų. Dažniausiai naudojamos yra: metalas, medis, akmuo, temperatūrai ir deformacijai atsparus plastikas, kai kada stiklas, betonas, guma ar kitos sintetinės dangos.

Suoleliai. Skirti poilsiui, aikštėse,- dideliems žmonių srautams grupuoti per masinius renginius, kai kada suoleliai priskiriami sportiniams įrenginiams ir specialūs modeliai skirti treniruotis. Tokius suolus pradėjo gaminti kompanijos, tobulinančios sportinių aikštynų inventorių ir įvedusios šį suolelį kaip trūkstamą grandį tarp sėdėjimui skirto suolo ir treniruočių atramos. Dažnai gatvėse, parkuose matomi klasikinio stiliaus ir formos suoleliai, kurie jau patikrinti laiko. Jų konstrukcija aiški, gamyba gana paprasta, ypač jei atsisakoma gausios porankių puošybos. Dažniausiai šio tipo suoleliai gaminami iš metalo konstrukcijos (liejamos detalės) ir medinių profilinių lentų. Tvirtinama varžtais ar pan.

Šiuolaikinių architektų pamėgta minimalistine maniera papuoštos daugelis naujų Europos aikščių bei parkų. Tiesiog betono mišinio ar akmens masės išformuoti tipiniai suoleliai. Atsisakoma bet kokių nebūtinų detalių,- atramų, porankių. Tačiau toks minimalizmas labiau tinka tik trumpam poilsiui ir yra daugiau orientuotas į jaunesnę publiką, turistų minias. Minimalistiniai suoleliai kuriami naujos kartos dizainerių ir projektuotojų. Jie siekia atrasti naujų formų, medžiagų derinimo, įvairaus modulinio jungimo suolelius, kurie būtų maksimaliai patogūs naudoti. Plastinėms formoms išgauti labiau tinka metalas ir plastikas, tačiau kai kurie dizaineriai labai modernius suolelius kuria ir iš tradicinio metalo- medžio ar betono-medžio derinio.

(„Statybų pilotas“, 2003 m.; www.parkplanning.com)

Šviestuvai. Gatvių ir parkų šviestuvai yra skirti apšviesti kuo didesniai plotui, jie turi būti labai aptakios formos, kad ant jų nesikauptų vanduo ar sniegas, konstrukcija taip pat

turi būti labai tvirta, kad atlaikytų stiprų vėją, kad netrukdytų augmenijai. Dažniausiai gaminami iš metalo, kai kurios detalės,- stiklo, plastiko.

Parkuose, miestų aikštėse statomi ne tik aukšti šviestuvai, kaip gatvių apšvietime, bet ir vidutinio aukščio, komponuojami prie kitų mažosios architektūros objektų,- suolelių, laikinųjų prekyviečių, vandens šaltinėlių, fontanų, gėlynų ar skulptūrų. Taip pat vis labiau visur paplito grindinyje montuojami šviestuvai, kurie įkomponuojami po medžiais, po laiptais, ar tiesiog kitiems objektams užakcentuoti. Aukštieji ir vidutiniai šviestuvai taip pat būna klasikinės ar senovinę manierą kartojančios stilistikos ir jau modernūs, o grindinio šviestuvai būna geometrinės formos tinka bet kokio stiliaus parkuose.

Lauko prekyvietės. Tai – dažniausiai sezoninės laikinos lauko prekyvietės, skirtos didelėms šventėms, mugėms, maisto ar kitų prekių kioskai. Šie objektai turi būti lengvai surenkami, patogūs, nesunkūs, lengvai transportuojami ir sandėliuojami. Medžiagos pačios įvairiausios,- nuo metalinio karkaso aptempto tentais iki metalinių, plastikinių, medinių greitai surenkamų, suneriamų prekyviečių. Tai gali būti ir pavėsinės, kurios gali būti transformuojamos į laikinas prekyvietes, greito maisto ar suvenyrų kioskus.

Lauko tualetai. Ši mažosios architektūros dalis yra labiausiai tobulinama, griežtinamos higienos normos, siekiama sukurti kuo patogesnius ir higieniškesnius lauko tualetus. Daugelyje švenčių ar renginių, kur renkasi daug žmonių, papildomai atvežama mobilių bio-tualetų. Tačiau bet kokiame gerai įrengtame parke turi būti ir stacionarūs, gerai prižiūrimi tualetai, numatyti apytiksliam nuolat parke besilankančiam žmonių skaičiui. Gali būti pavieniai, jungti po du ar daugiau tualetų kompleksai. Stacionarūs išmūrijami iš betono blokelių, akmenų, plytų, mobiliems naudojamas metalas, plastikas. Kai kur dar naudojamas ir medis. Viduje įranga turi atitikti visus higieninius reikalavimus, turi būti numatyta kabina neįgaliesiems. (www.contemporarylandscape.org)

Šiukšlių dėžės. Šiam mažosios architektūros objektui taip pat keliami specialūs reikalavimai,- pati dėžė turi būti gerai matomoje vietoje, bet netrukdyti praeiviams. Geriausia derinti ir jungti su kitais objektais,- derinti prie suolelių, šviestuvų į vieningą kompleksą. Taip pat dėžės turi būti lengvai transformuojamos, kad būtų galima greitai ir dažnai pašalinti jų turinį. Dažnai šios dėžės atlieka ir peleninių funkcijas, tačiau parko zonose, kurios skirtos vaikams ar sportuojantiems, rūkymas nėra toleruojamas ir tokių šiukšlių dėžių reikėtų atsisakyti. Savo forma šiukšlių dėžės yra gana skirtingos,- vienos stacionarios, betoninės ar akmeninės, kitos metalinės, primontuojamos prie stulpų ar gėlių

klombų. Gaminamos dažniausiai iš metalo, bet vis dažniau pasitaiko metalo ir plastiko deriniai, anksčiau,- metalo ir medžio, betono deriniai.

Geriamojo vandens šaltiniai. Šie objektai yra panašūs savo veikimo principu į fontanus, tik šiuolaikiniuose vanduo netrykšta nuolatos, o tik nuspaudus mygtuką ar palenkus rankelėlę. Vandens čiurkšlė pakyla 10 – 15 cm. nuo šaltinio „lėkštelės“. Vanduo turi būti geriamasis, kai kuriuose sveikatingumo centruose parkų vanduo būna tiesiai iš šaltinių gręžinių, tačiau tokį vandenį irgi reikia nuolatos tikrinti, o šaltinius gerai prižiūrėti. Dažnai geriamojo vandens stotelės įrengiamos viešuosiuose tualetuose, prie jų ar netoli sporto aikštynų. Privaloma šaltinius dažnai valyti, dezinfekuoti, prižiūrėti, kad nesugestų ir dėl to nenukentėtų vandens kokybė. Šaltiniai būna įvairiausių formų,- kartais iš kelių atšakų, bet dažniausiai vieno ar dviejų čiaupų, metaliniai, kartais korpusas dengiamas akmenis, plastiko plokštėmis, bet dažniausiai ir apdaila būna metalinė. Tokie vandens šaltiniai puikiai dera suolelių,- šviestuvų,- gėlynų kompleksuose ar sportinėse zonose, prie bėgimo takų.

Gėlynų klombos, medžių grotelės. Šie mažosios architektūros elementai įgauna jau aiškų dekoratyvinį pobūdį, nors jų funkcija parkuose, skveruose taip pat svarbi. Įvairaus aukščio, formos ir dydžio klombos savotiškai formuoja reljefo judančią liniją, sudaro įdomius beveik skulptūrinius kompleksus dažnai apjungdamos suolelius, šiukšliadėžes, šviestuvus į vieningą visumą. Pačios klombos talpina žydinčius, dažniausiai neaukštus augalus, įvairiaspalvius gėlynus ir žemaūgius krūmelius bei dekoratyvinius medelius. Kartais gėlių klombas sudaro tik dekoratyviniais paaukštintais borteliais atskirti žemės plotai, užsodinti gėlynais ir krūmais. Tokios žaliosios „salelės“ pagyvina parkų, aikščių atviras erdves, suteikia gyvumo, žaismingumo. Gėlynai klombose turi būti gerai prižiūrimi, augalai suderinti žydėjimo terminais, kad neliktų „nužydėjusių“ klombų.

Prie tokių dekoratyvinių elementų priklauso ir apsauginiai borteliai bei grotelės aplink medžių kamienus. Naujausiose dizaineriai įmontuoja ir šviestuvus, kad sutemus medžių laja būtų apšviesta iš apačios. Anksčiau ir klombos ir grotelės būdavo liejamos iš betono, grubios, dabar vis dažniau grotelės įgauna stilizuotą augalinį ornamentą, liejamos iš metalo lydinio, o klombos akmeninės, betoninės, puoštos medžiu, dažnai jas imituoja keraminiai vazonai ar loveliai, metalinės talpos.

Įvirtinimai dviračiams. Visuose parkuose, skveruose, prie parduotuvių, mokyklų ir sporto aikštynų bei laisvalaikio kompleksų turėtų būti ir šis mažosios architektūros

elementas. Kadangi šiltuoju metų laiku, ypač kai vaikams mokyklose prasideda atostogos, dviratis tampa neatsiejama žmogaus laisvalaikio praleidimo dalimi ir puikia sporto priemone. Jei parke gerai įrengti takai, dinamiška trasa ir įdomus reljefas, atvažiuojančių su dviračiais tikrai netrūks. Todėl dviračiams saugoti, kad jie nesimaišytų ir niekas jų neapgadintų, būtinos dviračių „stotelės“. Jų yra įvairių, dažniausiai iš metalo ar betono. Konstrukcija tvirta, stotelės stacionariai įtvirtinamos į grindinį, kad drąsiai būtų galima prirakinti ir brangius dviračius. Paprastai stotelės talpina iki 10 dviračių, nuomos punktuose yra specialios, talpinančios ir daugiau, tačiau dizaineriai dažnai sukuria tik modulinį segmentą, kurio vienetų galima į vieną stotelę sujungti kiek tik reikia. Segmento principas paprastas ir aiškus,- įtvirtinamas vienas dviračio ratas, o korpusas prirakinamas prie kitos segmento korpusinės dalies. Vakaruose jau galima pamatyti ir neįprastų,- dviaukščių dviračių saugojimo konstrukcijų. Jos statomos taupant vietą ne tik prie parkų, bet ir prie sporto, prekybos centrų, šalia automobilių stovėjimo aikštelių.

(www.parkplanning.com , www.contemporarylandscape.org)

ŽENKLINIMO SISTEMA PARKE

Ženklinio sistema,- labai svarbus parko elementas. Joje nurodoma kokio pobūdžio yra parkas, kiek jis užima vietos, kur yra lankytini objektai, įvairios zonos. Taip pat nurodoma ar galima į tam tikras zonas vestis augintinius, rūkyti, važinėti riedučiais ir pan. Kiekviena atskira vieta turi savo žymėjimą (tualetai, lauko kavinės, aikštynai).

Visą ženklinio sistemą sudaro keletas elementų:

- informaciniai planai;
- informacinės rodyklės;
- specialus atskirų zonų žymėjimas;

Informaciniai planai. Jie yra paskirstomi svarbiausiose parko vietose,- prie pagrindinių įėjimų , prie kelių skirtingų zonų sandūros. Planuose parodoma, kokioje vietoje žmogus yra , kur nuo jo ir kokiu atstumu yra kiti parko objektai. Tokie informaciniai planai skelbia parko ar didesnių objektų pavadinimus, yra stacionariai įtvirtinti, dažniausiai žmogaus ūgio aukštyje, informacija pateikiama detaliai. Gali būti prie jų įrengtas specialus apšvietimas. Dažniausiai gaminami panaudojant metalą, medį, akmenį ar betoną, stiklą dažnai keičia skaidrus plastikas.

Informacinės rodyklės. Šis elementas parke yra dažniausiai sutinkamas. Prie takų išsiskyrimų, prieš visus svarbesnius objektus, tualetus ir kavines turi būti pakabintos ar į žemę įmontuotos informacinės rodyklės. Jos nurodo kryptį, atstumą, o taip pat gali perspėti, pvz.: apie tai, kad įžengus į tam tikrą zoną draudžiama rūkyti, ar negalima eiti su gyvūnais. Tokios rodyklės dažniausiai gaminamos iš metalo, medžio, betono ar šių medžiagų derinių, rečiau, - iš plastiko.

Specialus atskirų zonų žymėjimas. Tai gali būti tiesiog tam tikra spalva išskirti plotai informaciniuose planuose, ir tam tikra spalva nudažytos informacinės rodyklės tam tikroje zonoje (pvz.: relaksacinė zona žymima šviesiai mėlyna, o sporto, - raudona spalva). Taip pat prie lankomų objektų gali būti tvirtinamos ar į žemę įbetonuojamos informacinės lentelės su to objekto pavadinimu ir kita informacija. Dar nepamirėtas liko grindinio, tiksliau bėgimo takų žymėjimas, tai – specialus žymėjimas, atskiriantis pėsčiųjų, dviratininkų, bėgikų takus, automobilių stovėjimo aikšteles, nurodantis kilometražą ar atstumus iki poilsio aikštelių ir pan. Tai galima įgyvendinti atibojant spalvotomis trinkelėmis, spalvotos guminės juostos ruožais ant asfalto dangos ar tiesiog nudažant atspariais dažais ribas tarp skirtingų zonų.

(www.cambridge-science-park.co.uk, www.ci.eugene.or.us/parks/oakmont)

SPECIALI PARKŲ ĮRANGA

Pagal tai, kokią funkciją parkas atlieka, jis yra priskiriamas prie vienos ar kelių grupių, išvardintų anksčiau (poilsinis, kūno kultūros, skulptūrų, sveikatingumo ar kt.) . Dažnai parkas, ypač jei jis užima didesnę plotą, talpina keletą skirtingų zonų, yra įvairialypis ir jame lankosi skirtingų amžiaus grupių ir skirtingus laisvalaikio pomėgius turintys žmonės. Parke dažnai lankosi sportuojantys žmonės. Jei jame bus bėgimo takai, suoleliai, geriamo vandens šaltinėliai ar tualetai, - tokių entuziastų tikrai bus. Tačiau tam, kad ateitų didesnės žmonių grupės, ir ne tik mėgėjų, būtina įrengti specialius aikštynus, kreketo, mažojo golfo, dažasvydžio, jau neminint krepšinio, futbolo, teniso, regbio ir kitų populiariųjų žaidimų aikštynų. Ypač svarbu sportine veikla užimti jaunimą, - tam tinka įvairi ekstremalaus sporto įranga, - rampos važinėjimui su riedlentėmis, riedučiais ir pan. Taigi viena iš specialių įrengimų kategorijų, - *sportinių aikštynų* įranga. Tam reikia numatyti parke nemažą plotą, gerą susisiekimą, informacinį ženklumą ir kt.

(www.cityofsacramento.org)

Kad į parką ateitų ir mažamečiai vaikai su tėveliais, keikia įrengti specialius *žaidimų aikštynus* ir jiems, - su atrakcionais, mokomaisiais įrengimais, atitinkančius saugumo ir higienos reikalavimus. Vaikų aikštynai turėtų būti atokiau nuo suaugusiųjų sporto aikštynų, kad netrukdytų triukšmas, taip pat toliau nuo relaksacijos zonų, kad besiilsinčių neblaškytų vaikų keliamas triukšmas bei nuo gyvūnų treniravimo voljerų pačių vaikų saugumui. Aikštynai galėtų būti keli, suskirstyti pagal amžiaus grupes,- nuo mažiausių iki paauglių, juose skirtųsi ir įranga.

Kita įrengimų rūšis – *atrakcionai*. Dideliuose parkuose gali būti įrengti ir stacionarūs atrakcionai, tačiau dažnai užtenka palikti atvirą plotą atvažiuojantiems „lunaparkams“, cirkams ir panašioms pramogoms, o visą reikiamą įrangą jie atsiveža patys. Aišku, galima žaidimų komplekse įvesti vieną kitą karuselę ar atrakcioną.

Jei parke yra pakankamai vietos ar numatyta įrengti pramoginį vandens parką, tai *baseinai*, *čiuožyklos* ir *kaskados* taip pat yra būtina specifinė įranga, kuriai reikia daug priežiūros. Tai sezoninė įranga, todėl turi būti lengvai sumontuojama, dažniausiai metalinio karkaso, plastikinio korpuso čiuožyklos, baseinai žiemą paverčiami čiuožyklomis ir kt. Taip pat prie šios specialios įrangos priskiriami ir *fontanai*, dažnas parkų, aikščių, puošybinis elementas, dažnai įspūdingai apšviečiami.

(www.ci.eugene.or.us/parks/oakmont, www.design.upenn.edu/landscape/program.htm)

EKSTREMALIAUS SPORTO ĮRANGA PARKUOSE

Mažasis alpinizmas, arba *boulderingas* - trumpa trąsa (keletas perėmimų), reikalaujanti ypač daug fizinės jėgos. Trąsoje, kuri įrengiama vidutiniškai 4-10m.aukščio, įmontuojami kybiai (*kybis* - vieta, taškas uoloje ar dirbtinėje sienoje, už kurios galima griebtis rankomis ir pirštais). Skirtingų trąsų kybiai žymimi skirtingomis spalvomis ar numeriais. Bouldering'e vieni iš pagrindinių dalykų yra judėjimas, lygsvara bei išsidėstymas. Visas lipimas yra sutelktas į keletą judesių, o kartais į vieną ar net nė vieno. Lipimo stilius, judesys šiuo atveju reiškia tai, koku būdu yra išdėstomas kūnas, kaip paimamas kybis kad galima būtų lengviau pasiekti kitą kybį. Ir tokių judesių seka iki tam tikro tikslo yra vadinamas boulderingas (angl. bouldering). Visuomeniniu požiūriu, tai labai dažnai "vartojamas" laipiojimo būdas, nes tuomet visi gali dalyvauti. Žmonės su skirtingom galimybėm gali laiptoti kartu, nes yra kelios skirtingos trąsos.

Lietuvoje tokios sienos įrengtos Vilniuje:

- VG TU Turistų klubo
- UAB "Aukštuminės statybos"
- VšĮ "Kalnų sporto centro"
- Mokslų Akademijos Turistų klubo

Apie VšĮ "Kalnų sporto centro" sieną info@climbing.lt internetiniame puslapyje rašoma taip: "Viename iš VRM stadiono pakraščių (kalnų parke) įspūdingai iškyla 10,5 metrų aukščio siena. Ši siena sudaryta iš 16-ikos atskirų blokų, kurie vienas ant kito (ar šalia kito) pastatomi ir sutvirtinami. Žodžiu - "didelis LEGO konstruktorius". Tokiu būdu išrenkant ir surenkant, ją buvo patogu ir lengva transportuoti. Pirmą kartą siena buvo surinkta 1999-ųjų metų gegužės pradžioje vykusiame "VIVATUR" parodoje, Vilniaus Sporto rūmuose. Vėliau, dalis jos, dalyvavo lietuviškose X-games rungtyne. Kol galų gale, 1999-ųjų metų rudenį, buvo sumontuota VRM stadione. Kartu su rampa, siena iškyla iki 10.5 metrų. Bendras plotas su šonais sudaro apie 60 kvadratinų metrų. Sienoje yra septyniolika saugos taškų, veikia trys takai (maršrutai).

Taip pat tokių sienelių jau atsiranda Kaune, Klaipėdoje. Iš užsienio ateinančios naujų laisvalaikio praleidimo būdų tendencijos neaplenkia ir Lietuvos, todėl bent jau didžiuosiuose miestuose, neišskiriant ir Šiaulių, turėti ekstremalaus sporto aikšteles su alpinizmo trasomis yra jei ne būtina tai bent pageidautina. (www.climbing.lt)

Ramos, platformos, čiuožimo briaunos, turėklai ir kiti ekstremalaus sporto aikštelių įrengimai, skirti riedutininkams ir riedlentiniams yra įvairių aukščių, formų ir kombinacijų. Dažniausiai įrengimų rėmas būna metalinis, o paviršiai dengti specialia fanera ar guma. (žr. prieduose).

(www.ramphelp.com/ramp-plans, www.skateramp.com.au/products.htm,
www.azontherocks.com/corporate.shtml)

Štai tokios meninės, filosofinės ir dizaino kryptys, srovės bei tendencijos paskatino imtis formuoti būtent tokį, minimalistinį, bet multifunkcinį, gyvą parką, su naujomis miestui zonomis, naujoviška, modernia stilistika ir racionaliai sutvarkytu landšaftu.

Svarbiausi šio magistro darbo terminai:

Minimalizmas – abstrakčiojo meno (pirmiausia skulptūros) ir muzikos kryptis, siekianti kuo didesnio kompozicijos paprastumo. Minimalistinis menas paplito JAV XXa. 6-ajame dešimtmetyje kaip reakcija į abstraktųjį ekspresionizmą, atsisakant jo emocionalaus požiūrio, renkantis beasmeniškumą ir paprastas, dažniausiai geometrines formas.

Parkas,- visuomeninė zona, kurioje kiekvienas turi jaustis savas. Stilistika neturi šokiruoti, parke atsirandantys elementai,- mažoji architektūra, reljefo dariniai neturi išsiskirti iš visumos, šiuo atveju minimalizmas tinka idealiai, nes formų, medžiagų paprastumas, natūralumas ir grynumas yra diktuojamas pačios gamtos.

Konstruktivizmas - Rusijos dailės ir architektūros srovė, kurią 1917m. Maskvoje pradėjo Vladimiras Tatlinas. Jis rėmėsi naujausios to meto pramonės medžiagomis bei technologijomis. Iš pradžių kūrė skulptūrą, vėliau jo idėjos buvo pritaikytos architektūrai. 1932m. SSRS valdžia konstruktivizmą viešai pasmerkė ir greit užgniaužė, tačiau jo idėjos jau plito Europoje, turėjo įtakos Bauhauzo ir De Stijl architektūros mokykloms. Šiandien jo įtaką atspindi dekonstruktivizmas ir daug aukštosios technologijos arba haiteko architektūros.

Konstruktivizmo indėlis į mano koncepciją,- pramoninių medžiagų panaudojimas objektų kūrime, abstrakčių formų perkėlimas iš kubistų drobių į šiuolaikinę urbanistinę aplinką.

Haitekas (aukštoji technologija) – vėlyvojo modernizmo architektūros ir dizaino kryptis. XXa. 8-ajame dešimtmetyje atsirado Jungtinėje Karalystėje. Dėmesys skiriamas techninėms naujovėms, struktūrai, paslaugoms, kurios leidžia kurti estetiškas formas ir erdves.

Šią kryptį įvesti būtina, jei siekiama suprojektuoti modernų parką, panaudojant paskutinius mokslo ir technikos laimėjimus, (pvz.: permatomą betoną) naujausias medžiagas, jų apdirbimo būdus ir pan.

(„Idėjų žodynas“, 2001m.)

Landšafto formavimas, dar kitaip vadinamas kraštovaizdžio architektūra yra planavimo bei projektavimo sritis, kuri, pasitelkusi meną ir mokslą siekia geriausiai išnaudoti mūsų žemę

Parkas – tai sudėtingas gyvas gamtos ir žmogaus kūrinys. Jį sudaro žemės paviršių dengianti dirva, vandens telkiniai, želdinių deriniai, pastatai, įvairūs įrenginiai ir dekoratyviniai elementai (skulptūros ir pan.).

Landšaftas – tai gamtinių ir antropogeninių elementų kompleksas. Antropogeniniai elementai,- tai žmogaus sukurti objektai, tokie kaip keliai, gyvenvietės, želdynai, pastatai, vandens telkiniai ir pan. Šių elementų sudėtis ir ryšiai landšafte negali būti atsitiktiniai, nes jie susiformuoja iš tam tikrų formų elementų.

Bionika (gr. *bios* – gyvybė, gyvenimas, gr. *bion* – gyvybės elementas, ląstelė),- mokslas, atsiradęs XXa. vid. kaip kritinė pažangos išraiška. Bionikos tikslai ir objektas – išsamus gyvosios gamtos funkcijų , ypatybių ir reiškinių tyrimas, patirtį siekiant panaudoti technikoje. Bionika susiformavo remiantis biologijos, botanikos, fiziologijos, fizikos, elektronikos, biochemijos, technikos ir kt. mokslais.

Bionikos sąlytis su dizainu atsiskleidžia konstrukcijų, struktūrų, formos logiškumo ir organiškumo, neretai tiesiog idėjų pritaikymo plotmėje. Tikslu ir metodo sinteze bionika panaši į dizainą.

Architektonika – statybos menas. Kitaip:

- 1) meno kūrinio sandarac, jo visumos ir dalių santykis;
- 2) architektūros, skulptūros ir k. t. kūrinio kompozicinė dermė.

Ergonomika – mokslo šaka, kurios tyrimo objektas – funkcinės žmogaus galimybės; uždavinys – sukurti darbo aplinką, įrankius ir kt., kad maksimaliai atitiktų žmogaus galimybes.

Ergonomika susijusi su inžinerine psichologija, antropometrija (žmogaus kūno matmenų sistema).

(J. Burneika “Forma, kompozicija, dizainas”, 2002m.)

DARBO ANALIZĖ, TECHNOLOGIJOS

Visas darbo procesas prasidėjo jau pirmąjį studijų pusmetį. Iš Šiaulių m. Savivaldybės gautus pasiūlymus apsvaustę su darbo vadovu susiskirstėme darbą dalimis ir jau rugsėjo pabaigoje tiksliai įvardinome savo magistro darbo pavadinimą - „Šiaulių m. Dainų parko kompleksinis įrangos projektas. Dainų parko planas. Mažoji architektūra. Vizualinė informacija. Ekstremalaus sporto aikštelė I. Ekstremalaus sporto aikštelė II“, objektą, tikslus ir uždavinius.

Kai objektas ir užduotis buvo sukonkretinta, reikėjo išanalizuoti esamą parko padėtį. Buvo analizuojamas parko planas, gautas iš Savivaldybės Urbanistikos skyriaus (M 1:2000). Taip pat tiriami esantys želdynai, reljefas pačiame parke. Analizuojami judėjimo srautai parką ribojančiomis gatvėmis, kad būtų galima organizuoti tvarkingą srautų paskirstymą prie įvažiavimų į būsimą parko teritoriją.

Bet pirmiausia reikėjo suformuoti parko koncepciją. Atsižvelgiant į Europos ir pasaulines parkų projektavimo tendencijas, buvo pasirinkta minimalistinė parko koncepcija su konstruktyvistiniais, futuristiniais, „haiteko“ niuansais. Minimalistinę koncepciją iš esmės turėjo pabrėžti paprastas, aiškus parko planas, o ypač – parko mažoji architektūra, vizualinės informacijos sistema. Apsiribota renkantis medžiagas: metalas, betonas, medis, stiklas. Formos,- konstruktyvios, geometrinės, aiškios. Mažojeje architektūroje išskiriamos dvi stiliškos,- relaksacinių zonų monumentali ir statiška linija, kurioje derinamas betonas ir medis bei atvirų zonų ažūrinės metalo konstrukcijos.

Parko planas ,- aiškiai apribota laisva parko teritorija. Pagal esantį reljefą ir jo ypatumus buvo suformuotas naujas parko landšaftas, stengiantis išsaugoti vertingus želdynus, išlyginti melioracinius griovius bei suformuoti naujus vandens telkinius.

Ieškojimų laikotarpiu parko zonų ir pagrindinių objektų išdėstymas keitėsi keletą kartų. Galutiniame variante parko plane visos zonos išdėstytos apskritimu, o pagrindiniai asfaltuoti keliai veda iš keturių pagrindinių įvažiavimo pusių centro link, kur suformuojamas transporto žiedas. Parko centrinėje dalyje, kaip ir priklausau,- centrinis parko akcentas bei pramogų kompleksas. Iki jo atvedamos komunikacijos, elektra, vandentiekis. Kitapus pagrindinio transporto žiedo išdėstomi sporto ir žaidimų aikštynai, tarp jų patogiai išdėstant bėgimo ir pėsčiųjų takus. Atokiausiai- relaksacinės zonos bei mažų vaikų žaidimų aikštelės. Jose daugiau žalių plotų, geresnė triukšmo izoliacija.

Peržiūrai pateikiami parko planai su išskirtomis pagrindinėmis zonomis (skirtingos spalvos), pagrindiniais asfaltuotais takais spec. transportui bei bėgimo ir pėsčiųjų takais (skirtingi žymėjimai). Projekte numatyta, kad pagrindiniai takai asfaltuojami, bėgikų takai padengti specialia gumos danga arba smulkaus žvyro, o pėsčiųjų takai,- išdėti betono trinkelėmis.

Vandens telkinys netvarkingo apskritimo formos, apie 80m skersmens, viduryje – salelė, tvenkinys ne daugiau kaip 2-2,5m gylio, krantai sutvirtinti betono plokštėmis.

Numatomi keturi pagrindiniai įvažiavimai į parką – vienas iš Aukštabalio g-vės, vienas iš Architektų g-vės, du iš Gardino g-vės (nuo Teniso kortų ir nuo „IKI“ prekybos centro). Iš Tilžės g-vės įvažiavimo nėra, nes nuo gatvės parką skiria gyvenamųjų namų kvartalas. Prie kiekvieno įvažiavimo suprojektuotos apie 100kv.m ploto automobilių stovėjimo aikštelės.

Parko augmenija iš esmės nekeičiama, tik išpjaunami krūmokšniai, suformuojamos gyvatvorės apie tam tikras zonas (pvz.: vaikų žaidimų aikštelė). Kadangi parke yra daug vertingų medžių,- kelios retos klevų rūšys, ažuolai, liepos, beržai, drebulės, o į pakraščius ir spygliuočiai,- eglės, maumedžiai, tai medžių grupės nekertamos, o kai kuriose zonose dar ir atsodinamos, visur pjaunama ir prižiūrima žalia veja. Šalia mažosios architektūros kompleksų įkomponuojami įvairesnių augalų alpinariumai, terasos, gėlių klombos.

Parke yra numatyta vieta įrengti šunų vedžiojimo ir treniravimo voljerą, kai kuriose parko zonose šunis vestis draudžiama.

Parko mažoji architektūra susideda iš šių komponentų:

- suolelių;
- apšvietimo sistemos;
- šiukšliadėžių;
- geriamo vandens šaltinių;
- gėlių klombų;

Suoleliai yra projektuojami minimalistine maniera, dviem stilistinėmis linijomis:

- *atvirų zonų suoleliai*. 3-5 vietų, lenkti puslankiu, be atramų. Karkasą sudaro metalinio profilio ir vamzdžio konstrukcija, prie kurios tvirtinama perforuoto metalo sėdėjimo plokštuma. Karkaso paviršius plieninis, apsauginis sluoksnis,- cinko, užnešamas karštos galvanizacijos būdu. Suolelio kojų plokštumos, besiremiančios į žemę varžtais tvirtinamos prie įkastų betono blokų.

- *relaksacinių zonų suoleliai*. Dviviečiai, bet įvairiai komplektuojami. Monumentalūs, stabilūs. Karkasas betono, prie įlietų kampuočių prisitvirtina medienos trinkelės sėdimai plokštumai. Šie suoleliai su atrama ir staliu, tinka nedidelėms iškydoms gamtoje. Galima naudoti permatomo betono trinkelės suolelio karkasui, arba karkasą pagyvinti įvedant perforuoto metalo elementus. Permatomas betonas,- vienas naujausių „haiteko“ pasiekimų, bet šiame parke sunkiai įgyvendinamas dėl didelės blokelių kainos.

Dar yra projektuojami atskiri metalo ir medžio derinio *suoleliai su stogeliais*, ar kitaip,- lyg nedidelės pavėsinės. Nugarinėje suolelio dalyje, jungiančioje su stogu, atsirandančioje plokštumoje įmontuojama šviesdėžė, kuri skirta vizualinei parko informacijai pakabinti. Visas suolo karkasas iš metalo profilio, prie karkaso medienos trinkelės tvirtinamos varžtais iš apačios. Suolo kojos priveržiamos varžtais prie įkastų betono bloką. Stogelis lenktas, padarytas nubėgimas vandeniui ir sniegui, plokštuma – specialus gofruotas plastikas makrolonas, įmontuotas į metalo profilį.

Prie visų suolelių montuojamos *šiukšliadėžės*. Tačiau jos taip pat ne vienodos stilistikos. Prie atvirų zonų suolelių montuojamos apvalios, ant ašies pernertos šiukšliadėžės iš metalo. Yra numatytas apsauginis dangtis su pelenine. Prie relaksacinių zonų suolelių kompleksų statomos monumentalios, griežtos išilginto kubo formos šiukšliadėžės, kurių išorinės sienelės betoninės, o viduje,- metalinis išimamas konteineris, paviršinė plokštuma dengta poliruotu metalu.

Ir prie relaksacinių zonų suolelių ir šiukšliadėžių komplekso ir prie suolelių su stogeliu derinamos betoninės gėlių klombos. Jos,- įvairių aukščių ir formos, prie klombų pritvirtinamas metalo karkasas ir taip sutvirtinama konstrukcija.

Prie atvirų zonų suolelių betoninių gėlių klombų nėra, nes atviruose plotuose formuojami įvairaus aukščio ir formos gėlynai, kompozicijos iš dekoratyvinių krūmų, akmenų ir skirtingų žydinčių augalų.

Visame šiame komplekse dar trūksta apšvietimo sistemos, kuri irgi susideda iš kelių komponentų:

- *aukšti šviestuvai*, - 4,5m aukščio metalinio korpuso (stulpas) šviestuvai su viršuje įmontuotais gaubtais reflektoriais, kurie atspindi įžambiai į viršų nukreiptą šviesos srautą. Taip šviestuvai apsaugomi nuo galimybės sudaužyti lempą, o reflektorius atspindi ir paskleidžia šviesą platesniu spinduliu. Panašus principas yra pritaikytas Palangos

Basanavičiaus gatvės rekonstrukcijos projekte, prie „Jūratės ir Kastyčio“ skulptūros-fontano, kur įmontuoti šviestuvai taip pat turi reflektorius.

Tokie šviestuvai išdėstyti vienodais atstumais prie pagrindinių asfaltuotų, bėgimo bei pėsčiųjų takų, atvirose zonose, prie centrinio akcento ir žaidimų bei sporto aikštelėse saugiu nuo įrengimų atstumu.

- *vidutinio aukščio šviestuvai*, - 1m aukščio metalinis karkasas, vizualiai svyrantis atgal ir sudarantis su pagrindu 80 laipsnių kampą. Jų centrinėje dalyje taip pat įtaisytas reflektorius,- poliruoto metalo plokštuma, atspindinti pagrindo cokolyje esančio pakreipto šviestuvo šviesą. Šviestuvas apsaugotas nuo drėgmės ir aplinkos poveikio organinio stiklo plokštuma.

Tokie šviestuvai,- dar vienas suolelių, šiukšliadėžių ir gėlių klombų komplekso elementas. Jie tinka prie abiejų stilistinių linijų, nes paprasta žaismingai pasvirusi forma šiek tiek „sugriauna“ griežtą minimalistinę kompoziciją. Šie šviestuvai statomi pagal kai kuriuos pėsčiųjų ir bėgimo takus, prie alpinariumų, gėlių klombų ir neaukštų krūmų bei medelių, gyvatvorių.

- *žemi šviestuvai*, - 20cm. nuo žemės pakilę metalinės trikampės dėžutės formos karkasai su panašiu apšvietimo principu, kaip ir metriniai,- šviesą atspindi reflektoriai. Tik šviestuvo lempa įtaisyta ne pagrindo cokolyje, o viršutinėje dalyje ir šviečia kampu žemyn, taigi atspindimas šviesos srautas atvirkštinis metriniams šviestuvams.

Žemi šviestuvai derinami prie neaukštų informacinių rodyklių, šalia gėlių klombų, fontanų, kur iš apačios apšvietus, efektas labai netikėtas ir pajvairina parko stilistinį vaizdą.

- *grindinio šviestuvai*; Šie šviestuvai nereikalauja jokio ypatingo projektavimo. Jie montuojami grunte šalia tam tikrų objektų, kuriems reikalingas apšvietimas iš apačios,- didelių vešlių medžių paunksmėje, šalia skulptūrų, fontanų, informacinių rodyklių, terasose, laiptuose ir pan. Tiksliai parenkamas diametras ir vieta sukuria ypatingo jaukumo efektą, nes šviečianti žemė parodo parką netikėtai ir tarsi kitu rakursu.

Dar vienas elementas, kuris montuojamas į bendrą mažosios architektūros kompleksą, nors gali būti statomas ir pavieniai,- *geriamojo vandens šaltinėlis*; Apie 1,10m aukščio šaltinėliai montuojami pagrinde prie bėgimo takų bei sporto aikštynų, šalia „poilsinių salelių“, - prie suolelių kompleksų. Karkasas metalinis, vandens srovė bėga tik paspaudus

mygtuką. Šaltinėlius būtina dažnai valyti ir prižiūrėti, kad nebūtų pakenkta vandens kokybei.

Kita sistema, glaudžiai susijusi su parko mažąja architektūra,- parko vizualinės informacijos sistema. Jai priskiriami:

- *Stendai parko planui*,- dideli metalo profilio stendai su įmontuotomis šviesdėžėmis, kur kabinami parko planai su visa būtina informacija,- parko zonomis, pagrindiniais objektais ir kt. Stendai turi nedidelius stogelius, apsaugančius šviesdėžes nuo aplinkos poveikio, o apačioje karkasas sutvirtinamas per visą ilgį einančia betonine gėlių klomba.

Tokie stendai statomi pagrindinėse 4-5 vietose, prie įvažiavimų ir pagrindinių įėjimų.

- *Rodyklės*; Tai metaliniai stendai, 1,3m aukščio karkasas su metalinėje plokštumoje išperforuota stilizuota rodykle, nurodančia kryptį, o šalia nudažytas tekstas. Fonas tamsiai pilkas, raidės baltos. Rodyklės apšviečiamos iš apačios, statomos prie visų didesnių parko objektų, žymi zonų pradžią, pabaigą bei atstumą iki jų ar objektų.

- *informaciniai stendai*; Tai tribriauniai metaliniai stulpai. Aukštis,- 2,7 m, vienos briaunos plotis -0,5 m. Iš vidinės pusės pritaisytos šviesdėžės temstant apšviečia stulpus, papildomo apšvietimo nereikia. Korpusas metalinis, rodyklės ir tekstas išperforuoti ir apšviečia tamsoje. Dieną jie,- balti o fonas,- tamsiai pilkas. Tokie informaciniai stendai stovi prie visų didesnių parko sankryžų, nurodo kryptis, vedančias į tam tikras zonas, atstumą iki jų.

- *objektų ženklavimo sistema*. Kai kurios objektus ženklina rodyklės, o zonos, bėgimo, pėsčiųjų takai ženklinami dangoje. Pėsčiųjų takų zonos trinkelėse įvedama kitos spalvos betono trinkelių juosta, žyminti, kad takas dalinamas į pėsčiųjų ir dviratininkų, ar bėgikų. Bėgikų takų dangoje žymimos atkarpos kas kelis šimtus metrų, atskira spalva žymimos bendros zonos, zonų pabaiga, zonos, kur draudžiama rūkyti ar vestis šunis, ir pan. Taip pat spalvotomis juostomis žymima ir stovėjimo aikštelių parkavimo sistema.

Parko ekstremalaus sporto aikštelės,- specifinė zona parke. Ji ypatinga tuo, kad ten einant jau iš karto reikia būti nusiteikus lengvoms ar sunkesnėms traumoms, ekstremalus sportas pasižymi ypatingu traumatizmu. Todėl prie aikštelių yra išpėjamieji stendai su saugumo taisyklėmis, būtinu inventoriu (alpinizmui). Antroje, sudėtingesnėje aikštelėje privalomas prižiūrintis ir konsultuojantis personalas. Visa įranga aikštelėje

suprojektuota ir sumontuota atsižvelgiant į saugumo normas, pagal tarptautinius standartus.

Aikštelių danga,- specialus gumos mišinys, tik „hip-hopo“ aikštelė išklota lygia, sintetinė danga. Alpinizmo sienelė suformuota dirbtinio kalno vidinėje sienoje, 6m. aukščio, viršuje,- aikštelė, šlaituose įrengti laipteliai, apsauginiai turėklai. Žiemą nuo dirbtinio kalno šlaito organizuojama snieglenčių trasa. Ekstremalaus sporto aikštelėse suprojektuoti visi anksčiau įvardinti įrengimai: rampos, platformos, čiuožimo ir slydimo briaunos, turėklai. Jie išdėstyti patogiu ir saugiu atstumu, vietos turi būti daug, kad dideliu greičiu čiuožiantys asmenys nesusidurtų ir galėtų laisvai atlikinėti specifinius manevrus.

IŠVADOS

Šiaulių m. Dainų parkas yra labai dėkingoje vietoje miesto plane, todėl jo netvarkyti tiesiog negalima,- parką riboja pagrindinės miesto Tilžės ir Architektų gatvės, yra dideli transporto srautai, todėl ši zona turi kuo greičiau būti pritaikyta gyventojams. Miesto valdžia jau rodo ketinimus parką atgaivinti, rekonstruoti, todėl tikėtina, kad didelė dalis šio projekto pasiūlymų bus įgyvendinta, ar bent į juos atsižvelgta.

Šiuolaikinio parko landšafto formavime yra svarbu ne tik pasirinkti tinkamas medžiagas, bet sukurti parko idėją, ji turi slypėti visose parko detalėse ir sukurti ypatingą nuotaiką, kurią ir pajus lankytojas. Parkas turi įgauti personifikuotų bruožų,- besikeičiant detalėms jis tarsi atgyja, žmogus gali jausti kontaktą su jį supančia aplinka, net jei tas dialogas vyksta tik sąmonės lygmenyje. Parkas nebūtinai turi kontrastuoti didelėmis ir mažomis, atviromis ir uždaromis erdvėmis ar šviesos žaismu,- visi elementai yra vienodai svarbūs, tačiau per parą besikeičiant apšvietimui, tos erdvės, formos kinta, pereina viena į kitą ir taip susiveda į vientisą sistemą. Šiuolaikiniame parke galima įvesti „kelionę laiku“ kuriant atskiras erdves skirtinga stilistika, nuo senovės iki popartinių erdvių, instaliacijų. Tokie elementai kaip gyvatvorės labirintas, dažasvydžio aikštynų įrenginiai, suteikia parkui daugiau paslapties. Parkas gali įgauti ir postmodernizmo bruožų, kaip „Europos parkas“ netoli Vilniaus. Viskas turi žadinti žmogaus vaizduotę, lavinti smalsumą. Parkas didmiestyje turi atgyti, tapti neatsiejama visuomenės dalimi, traukos tašku, siejančiu įvairių amžiaus grupių, net socialinių sluoksnių žmones. Parkas turi grąžinti žmogų į patį save, padėti komunikuoti vis labiau svetimėjančioje visuomenėje, rasti nykstantį ryšį su gamta. Parkas, kaip gamtos apraiška yra arčiausiai mūsų, gyvenančių miestuose, todėl reikia siekti, kad neprarastume poreikio jį kurti ir puoselėti. Tegu idėjų atspindžiai pasireiškia realiuose projektuose.

Dainų parkas gali įgauti tik Šiauliams būdingų bruožų, specifinę stilistiką, tapti patrauklus ne tik gyventojams, bet ir miesto svečiams. Todėl reikia siekti, kad naujos idėjos pasiektų tikslą ir būtų įgyvendintos, o mūsų gyvenamoji aplinka taptų jaukesnė ir patrauklesnė.

SIŪLYMAI, DISKUSIJA

Šiaulių m. Savivaldybės Architektūros ir Urbanistikos skyrius pasiūlė Šiaulių Universiteto studentams parengti projektų miesto įvaizdžiui keisti, viešųjų erdvių tvarkymo bei renovavimo projektų ir pan. Šis magistro darbas konkrečiai buvo įvykdytas priėmus vieną iš siūlymų,- sutvarkyti miesto Dainų parką. Kai projektas jau parengtas, siūloma jį svarstyti ir įgyvendinti tvarkant Dainų parką. Jei vis dėlto viso projekto įgyvendinti nepavyktų, siūloma įgyvendinti keletą projekte siūlomų objektų ar elementų,- mažąją architektūrą, takų sistemą, ženklinimo sistemą ir pan.

Taip pat galima būtų diskutuoti, ar Šiauliams vis dėlto reikia ekstremalaus sporto aikštelių,- juk padidėtų traumatizmas. Tačiau nereikia pamiršti, kad tai yra ekstremalus sportas, pats savaime garantuojantis traumatizmą. Todėl net įvedant tokius elementus kaip ekstremalaus sporto aikštelės ar alpinizmo siena, reikėtų paskirti lankytojus instruktuojantį bei inventorių prižiūrintį asmenį, bei sudaryti taisyklių sąrašą, kokius analogiškai turi kitų miestų sporto zonos (žr.“priedus“).

Šiauliai yra augantis miestas, pietinė miesto dalis vis labiau tampa nepriklausoma nuo centro, o Dainų mikrorajonas yra labai svarbi zona šioje miesto dalyje. Todėl dainų mikrorajone neturėtų likti nesutvarkytų žaliųjų plotų, ypač taip patogiai išsidėsčiusių miesto plane. Dainų parkas turėtų būti įtrauktas į Šiaulių miesto plėtros ir renovacijos planą ateinantiems dvidešimčiai metų, šis darbas kaip projektas turėtų suteikti miesto valdžiai galimybę išvelgti gražesnius Šiaulius rytoj, patrauklius ne tik šiauliečiams bet įdomius bei savotiškus visai Europai.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. K. Jakovlevas – Mateckis „Miesto kraštovaizdžio architektūra“ (želdiniai ir jų komponavimas), „Technika“, V. 2003 m.
2. A. Tauras „Kultūrinio landšafto grožis“, „Mokslas“, V. 1979 m.
3. J. Petrulis „Želdynų projektavimas, įrengimas ir priežiūra“, „Mokslas“ V. 1978 m.
4. A. Tauras „Mūsų parkai“, „Mokslas“, V. 1989 m.
5. Žurnalas „Centras“, 2004m. 1 nr.
6. J. Bučas „Kraštovarkos pagrindai“, Kauno Technologijos universitetas, 2001m.
7. „Idėjų žodynas“, „Alma Littera“, 2001 m.
8. J. Burneika „Forma, kompozicija, dizainas“, VDA, 2002 m.
9. A. Tauras „Kultūrinio landšafto grožis“, V. „Mokslas“, 1979 m.
10. Richard Rogers, Anne Power „Mažos valstybės miestai“, VDA, 2004 m.
11. A. Andrijauskas „Grožis ir menas“, VDA, 1995 m.
12. Žurnalas „Centras“, 2005m. 2 nr.
13. Charlotte and Peter Fiell „Design of 20th Century“, - Taschen, Germany 1999m.
14. „XX-ojo amžiaus architektūra“, - Taschen, Germany 2002m.
15. J. Adomonis „Nuo taško iki sintezės“, - Vilnius, 1994
16. I. Daujotaitė „Kraštovaizdžio architektūros pagrindai“, - Vilnius, 1998
17. „Statybų pilotas“, laikr. 2003 m. 1nr. 18psl.

Informacija internete:

www.landscapedesign.de
www.contemporarylandscape.org
www.parkplanning.com
www.cityofsacramento.org
www.bayviewlandscapes.co.uk
www.cambridge-science-park.co.uk
www.ci.eugene.or.us/parks/oakmont
www.design.upenn.edu/landscape/program.htm

- <http://www.artlex.com/ArtLex/m/minimalism.html>
- <http://www.barbarakrowgaller.com/contentmgr/showdetails.php/id/332>
<http://www.artsconnected.org/artsnetmn/whatsart/judd.html>
<http://www.usc.edu/schools/annenberg/asc/projects/comm544/library/styles/MinimalArtMinimalism.html>
- <http://www.abstract-art.com/>
- <http://www.larrybell.com/>

www.outdoorstructures.com.au
www.ascwebindex.com/.../00/01/52/12050c.htm
www.furphyfoundry.com.au
<http://commercialparkbench.com>
www.hulubei.net

www.ramphelp.com/ramp-plans
www.skateramp.com.au/products.htm
www.azontherocks.com/corporate.shtml
www.climbing.lt

PRIEDAI

Pagrindiniai elementai yra šie :

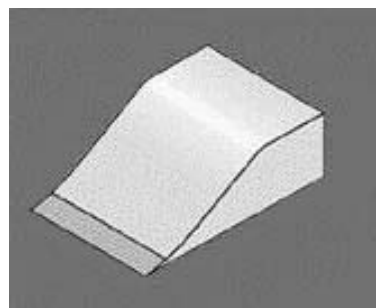
FUNBOX – „linksmadėžė“, -simetriška keturbriaunė platforma.

aukštis 0,85 m
ilgis 6,7 m
plotis 6,7m

FLATBANKS – platformos elementas.

- a) aukštis 1,2 m
plotis 2,5 m
gylis 3,9 m
30 laipsnių nuožula.
- b) aukštis 1,8 m
plotis 2,5 m
gylis 4,2 m
40 laipsnių nuožula.

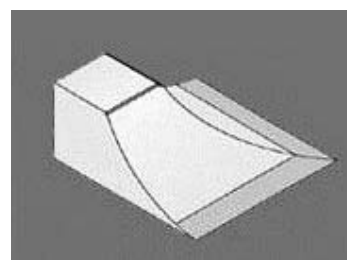
LOWRAIL – „žemas bėgis“ ,- pagalbinis elementas, čiuožimo briauna.

aukštis 0,35 – 0,15 m
ilgis 3,6 m
plotis 10 cm

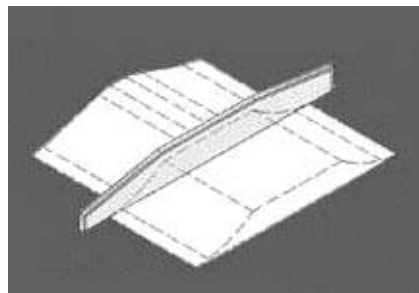
RADIUSED HIPS – sudėtinis platformos elementas.

aukštis 1,5 m
gylis 3,2 m
spindulys 2,4 m

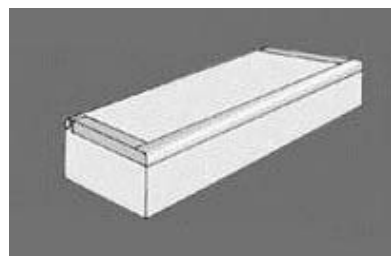
CENTRE SLIDE RAIL – „centrinis čiuožimo bėgis“, - pagalbinis elementas, čiuožimo briauna.

aukštis 0,7 m
ilgis 5,65 m
plotis 10 cm

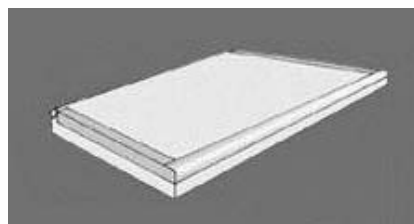
LARGE BLOCK – „didysis blokas“, - stačiakampė platforma be nuožulų.

aukštis 0,4 m
ilgis 2,4 m
plotis 0,6 m

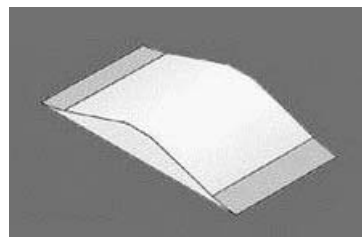
MANUAL PAD – žemas pagrindas, dažnai pasikartojantis elementas.

aukštis 0,2 m
ilgis 2,4 m
plotis 1,2 m

TRANSITION WEDGE – kalnelis, tarpinis elementas.

aukštis 0,5 m
ilgis 3,8 m
plotis 2 m

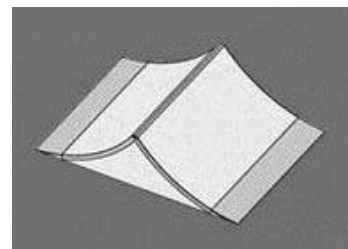
45 BOWL - 45 laipsnių pusrurtulis, išgaubta nuožula, platformos elementas.

aukštis 1,5 m
gylis 3,2 m
spindulys 2,4 m

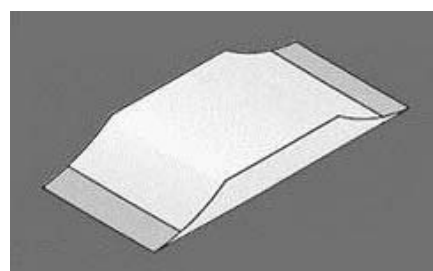
SPINE RAMP – dvišlaitė rampa.

aukštis 1 m
plotis 2,5 m

TRANSITION PLATFORM – dvišlaitė platforma.

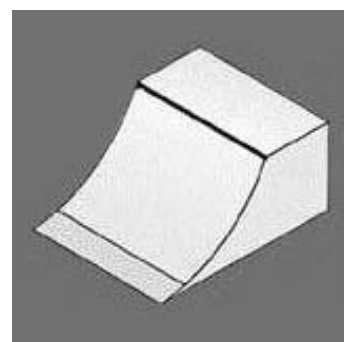
aukštis 0,5 m
ilgis 4,5 m
plotis 2 m

QUARTER PIPES – platformos ketvirtis.

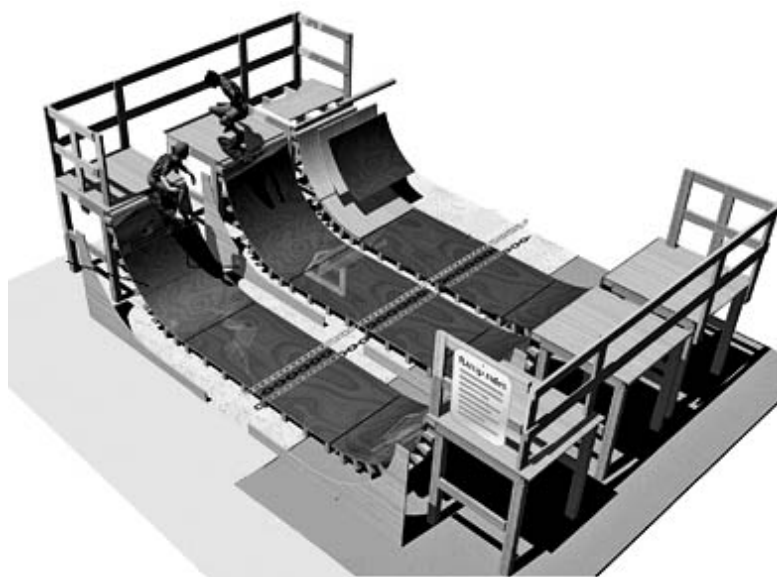
a) aukštis 1 m
plotis 2,5 m
gylis 3 m
spindulys 2,4 m

b) aukštis 1,5 m
plotis 2,5 m
gylis 3,25 m
spindulys 2,4 m

SKATE RAMP – čiuožimo rampa.

aukštis nuo 2m
plotis nuo 3,5 m
ilgis nuo 8-10 m
spindulys 2,4 m

MONTIS MAGIA LAIPIOJIMO UOLOMIS SALĖS

Taisyklės (puslapis 1 iš 2)

Patvirtinta 2004 m. rugsėjo mėn. 6 d.
Direktoriės įsakymu
dėl laipiojimo uolomis salės taisyklių susipažinimo ir laikymosi

UAB Montis magia, Įm. kodas: 2615284
Vytenio 46 b, Vilnius, Tel.: +370 699 12424

Montis magia laipiojimo uolomis salė, toliau vadinama – “Salė”, visos Montis magia laipiojimo uolomis salės teikiamos paslaugos toliau vadinamos – “Paslaugos” ir šios Montis magia laipiojimo salės taisyklės toliau vadinamos – “Taisyklės” ar “salės Taisyklės”.

- Kiekvienas salės lankytojas ar salės paslaugų vartotojas (ar jo oficialus globėjas) privalo perskaityti ir pasirašyti Montis magia laipiojimo uolomis salės taisyklių žurnale, kad perskaitė, suprato ir pripažįsta bei pažada laikytis salės Taisyklių bei perskaitė ir suprato oficialų rizikos pripažinimą ir prisiima visą atsakomybę.
- Kiekvienas salės lankytojas ar salės paslaugų vartotojas privalo laikytis nustatytų Taisyklių ir salės aptarnaujančių darbuotojų instrukcijų.
- Kiekvienas salės lankytojas ar salės paslaugų vartotojas privalo iš anksto sumokėti už Paslaugas.
- Lankytojais, turintys salės lankymo abonementus, atėję į salę privalo rodyti juos atsakingiems asmenims.
- Užmiršus salės lankymo abonentą, lankytojas privalo palikti užstatą už Paslaugas.
- Praradus salės lankymo abonentą, lankytojas ketindamas toliau naudotis Paslaugomis privalo nusipirkti naują lankytojo abonentą.
- Mažiesiems, jaunesniems nei 8 metai, privaloma tėvų priežiūra.
- Lankytojų iki 18 metų amžiaus tėvai (oficialūs globėjai ar atsakingi asmenys) patvirtina parašu faktą, kad jų prižiūrimas lankytojas pilnai susipažino su Taisyklėmis, jų laikysis, taip pat užtikrina jų prižiūrimo lankytojo Salei padarytos žalos atlyginimą LR norminių aktų nustatyta tvarka ir atsako už jų elgesį bei bet koki jų sveikatos sutrikimą.
- Laipiojimo zonoje negalima turėti jokių užkandžių ir jokių gėrimų. Tinka tik vanduo.
- Lankytojas privalo būti blaivus ir neapsvaigęs nuo alkoholio, narkotikų ir psichotropinių medžiagų. Salę aptarnaujantys darbuotojai turi teisę nesilaikančio šio reikalavimo lankytojo neįleisti į Salę.
- Fotografuoti ir filmuoti lankytojai gali tik turint Salę prižiūrinčių asmenų ar vadovybės leidimą.
- Salės laipiojimo zonoje ir ant čiužinių dėvėti tik šviesią sportinę arba specialią laipiojimui skirtą avalynę.
- Negalima lipti žemiau kitų laipiojimo arba virš jų.
- Griežtai draudžiama lipti, kibtis ar laikytis metalinių konstrukcijų, kablių ar žiedų.
- Nelipti ant sienos ir salės įrenginių konstrukcijų viršaus.
- Nevaikščioti ir nestovėti po lipančiais, stebėti aplinką ir vengti nesaugių situacijų.
- Privalu žinoti, kad salės čiužiniai neužtikrina visiško saugumo. Stengtis vengti pavojingų kritimų, ypač ant galvos (didelė tikimybė smegenų sutrenkimų, kaklo bei stuburo traumų), rankų (didelė tikimybė alkūnių bei plaštakos patempimų ir lūžių), kojų (didelė tikimybė čiurnos bei kelio traumų), jei tai gali sukelti traumas.

- Lankytojai pastebėję aplinkos veiksnius, kurie gali sukelti pavojingas situacijas naudojant salės paslaugas, privalo nedelsiant šalinti juos (jei gali ir žino kaip tai padaryti), perspėti kitus lankytojus bei salę prižiūrintįjį asmenį.
- Privalu žinoti, kad sergant lėtiniais, ūminiais ar kitais patologiniais susirgimais reikia vengti organizmo apkrovimo dideliais fiziniais krūviais. Lankytojas pats turi suvokti ir nusistatyti savo fizinių krūvių galimybes ir atitinkamai elgtis dėl galimų sveikatos sutrikimų bei atsiradimų.
- Lankytojai privalo nedelsiant informuoti salės aptarnaujančius darbuotojus apie ūmų savo ar kitų lankytojų sveikatos pablogėjimą ar traumą.
- Nerūkyti, nesispjaudyti ir nesikeikti.
- Būk saugus. Būk ramus. Gerai praleisk laiką!

Pastaba: šių Montis magia laipiojimo uolomis salės taisyklių lankytojo pripažinimo pareiškimas įsigalioja neribotam laiko terminui nuo salės lankytojo ar salės lankytojo oficialaus globėjo pasirašymo Montis magia laipiojimo uolomis salės taisyklių žurnale datos iki Montis magia organizacijai siūsto ir gauto raštiško lankytojo ar oficialaus globėjo prašymo nutraukti šį pripažinimą datos.

Taisyklių ar įstatymų nežinojimas neatleidžia nuo atsakomybės.

Skaityk kitą taisyklių lapą – oficialų rizikos ir atsakomybės pripažinimo pareiškimą.

MONTIS MAGIA LAIPIOJIMO UOLOMIS SALĖS

Taisyklės (puslapis 2 iš 2)

OFICIALUS RIZIKOS PRIPAŽINIMO IR ATSAKOMYBĖS PRISIĖMIMO PAREIŠKIMAS

KIEKVIENAS SALĖS LANKYTOJAS AR SALĖS PASLAUGŲ VARTOTOJAS TURI SUPRASTI, PRIPAŽINTI IR SUTIKTI SU MONTIS MAGIA LAIPIOJIMO UOLOMIS SALĖS DOKUMENTE PATEIKTAIS TEIGINIAIS, KITU ATVEJU NEPATARIAME NAUDOTIS LAIPIOJIMO SALĖS PASLAUGOMIS:

1. LAIPIOJIMAS UOLOMIS IŠ PRIGIMTIES YRA RIZIKINGA IR PAVOJINGA VEIKLA, KURI GALI SĄLYGOTI SUSIŽEIDIMUS, NETEKTIS, NUOSTOLIUS, ASMENS TRAUMAS AR MIRTĮ.
2. Renginiai ir veikla, gimininga ar vykdoma kartu, ar tiesiogiai susijusi su laipiojimu, TAIP PAT GALI SUKELTI MAN RIZIKINGA IR PAVOJINGAS SITUACIJAS, IR NATURALIAI, IR DIRBTINAI, KO PASEKOJE, TAI GALI BAIGTIS SUSIŽEIDIMAIMS, NETEKTIMIS, NUOSTOLIAIS, ASMENS TRAUMOMIS AR MIRTIMI.
3. Mano naudojimasis MONTIS MAGIA LAIPIOJIMO SALE (čia ir toliau vadinama tiesiog "SALĖ", o naudojimasis SALĖS teikiamomis paslaugomis, toliau vadinama "naudojimasis SALE"), jos įranga, įrenginiais ar aparatais yra visiškai savanoriškas ir gerai (visiškai) suprantant, kad bet koks naudojimasis, taip pat ir nesusijęs su laipiojimu, yra visiškai savanoriškas ir visiškai suprantant, kad bet koks naudojimasis (paslaugomis, įranga, įrenginiais ar aparatais) sukelia pavojų ir riziką, kuri gali baigtis sužeidimais, netektimis, nuostoliais, asmens traumomis ar mirtimi, todėl aš prisiimu VISĄ RIZIKĄ IR ATSAKOMYBĘ UŽ GALIMUS SUSIŽEIDIMUS, NETEKTIS, NUOSTOLIUS, ASMENS (SAVO) TRAUMAS AR MIRTĮ, KURI GALI ATSIKRASTI NAUDOJANT SALĖS PASLAUGAS, ĮRANGĄ, ĮRENGINIUS AR APARATUS.
4. AŠ VYKDYSIU IR LAIKYSIUOSI VISŲ SALĖS, JOS DARBUOTOJŲ-INSTRUKTORIŲ AR ATSAKINGŲ ASMENŲ PATEIKTŲ TAISYKLIŲ, NUOSTATŲ IR INSTRUKCIJŲ, ir aš privalau klausti ir išsiaiškinti taisykles, nuostatus ir instrukcijas, jei nesuprantu, visiškai nesuvokiu arba turiu bet kokių abejonių dėl kurios nors taisyklės, nuostatos ar instrukcijos.
5. Aš įsipareigoju ir esu atsakingas už savo saugų ir atsakingą elgesį su kitais SALĖS lankytojais, naudojant SALĖS teikiamas paslaugas, jos įrangą, įrenginius ir aparatus, jei esu paveiktas narkotikų ar alkoholio, arba kenčiant ar patiriant bet kokią savijautą (sąlygas), kurios gali pakenkti man.
6. Aš aiškiai suprantu, pripažįstu, sutinku ir esu atsakingas už savo fizinio krūvio reguliavimą naudojant SALĖS teikiamas paslaugas, jos įrangą, įrenginius ir aparatus, jei esu sergantis lėtinėmis, ūminėmis, kitomis pataloginėmis organizmo ligomis ir negalavimais.
7. Aš esu atsakingas už tikrinimą ir saugų bei tinkamą naudojimą bet kokios asmeninės ir bendros įrangos, įrenginių ar aprangos, kuri gali būti panaudota, naudojantis SALĖS paslaugomis, jos įrenginiais, įranga ar aparatais, nepaisant to iš kur ir iš ko aš

įsigijau tokią asmeninę įrangą, įrenginius ar aprangą; kad bet kokia įrangą, įrenginius ar aprangą, kurią galiu gauti, išsinuomoti ar pasiskolinti iš SALĖS, ar bet kokie SALĖS įrenginiai, įranga ar apranga, kuriuos galiu naudoti, AŠ NAUDOJU SAVO PATIES RIZIKA IR AIŠKIAI SUPRANTU, PRIPAŽIŠTU IR SUTINKU, KAD SALĖ, JOS APTARNAUJANTIS PERSONALAS, DIREKTORIAI, DARBUOTOJAI AR/IR PRIŽIŪRINTYS ASMENYS NEATSAKO UŽ BET KOKIUS SUŽEIDIMUS, NETEKTIS, NUOSTOLIUS, ASMENS (SAVO) TRAUMAS AR MIRTĮ, ATsiradusius NAUDOJANTIS TOKIAIS ĮRENGINIAIS, ĮRANGA AR APRANGA.

8. Svarstant leidimą naudotis SALE, jos įrenginiais, įranga ar/ir apranga, už save ir mano artimųjų vardu, asmeniškai atstovauju ir priskiriu, AŠ ŠIUO BŪDU ATsISAKAU, ATLEIDŽIU IR IŠTEISINU VISAM LAIKUI, MONTIS MAGIA LAIPIOJIMO SALĖS ATSAKINGĄ APTARNAUJANTĮ PERSONALĄ, DIREKTORIUS, DARBUOTOJUS IR AGENTUS NUO BET KOKIOS IR VISIŠKOS ATSAKOMYBĖS, TVIRTINIMŲ, REIKALAVIMŲ AR BET KOKIŲ VEIKSMŲ ATsirADUS BET KOKIEMS SUŽEIDIMAMS, NETEKTIMS, NUOSTOLIAMS, ASMENS (SAVO) TRAUMOMS AR MİRČIAI DĖL NEATSARGUMO AR KITOS PRIEŽASTIES, KURI ATsirADO MAN NAUDOJANTIS SALE, JOS PASLAUGOMIS, ĮRENGINIAIS, ĮRANGA AR APARATAIS.

AŠ ATsAKAU IR MONTIS MAGIA LAIPIOJIMO UOLOMIS SALĖS TAISYKLIŲ ŽURNALE PARAŠU PATVIRTINU, KAD VISIŠKAI (PILNAI) PERSKAIČIAU OFICIALŲ RIZIKOS PRIPAŽINIMO IR ATASKOMYBĖS PRISIĖMIMO DOKUMENTĄ IR PRISIIMU VISIŠKĄ ATSAKOMYBĘ, IR VISIŠKAI SUPRANTU BET KURĮ IR KIEKVIENĄ ŠIO DOKUMENTO NUOSTATĄ (PUNKTĄ) IR SAVO LAISVA VALIA LAIKAUSI ŠIO SUSITARIMO.

Jaunesnių nei 18 metų amžiaus lankytojų atsakomybės patvirtinimą žurnale pasirašo tėvai arba oficialūs globėjai.

Pastaba: šių Montis magia laipiojimo uolomis salės taisyklių oficialaus lankytojo rizikos pripažinimo ir atsakomybės prisiĖmimo pareiškimas įsigalioja neribotam laiko terminui nuo salės lankytojo ar salės lankytojo oficialaus globėjo pasirašymo Montis magia laipiojimo uolomis salės taisyklių žurnale datos iki Montis magia organizacijai siųsto ir gauto raštiško lankytojo ar oficialaus globėjo prašymo nutraukti šį rizikos pripažinimą ir atsakomybės prisiĖmimą datos.